

RAPORT Z WIZYTACJI
(ocena programowa – profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 28-29 stycznia 2016 r. na kierunku „ekonomia” prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych, dyscyplin naukowych: finanse, ekonomia, nauki o zarządzaniu realizowanym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia w formie stacjonarnej na profilu ogólnoakademickim na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Technicznych Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodnicząca: prof. dr hab. Danuta Strahl- ekspert PKA

członkowie:

1. dr hab. Ciechomski Wiesław – członek PKA
2. prof. dr hab. Osińska Magdalena – ekspert PKA
3. mgr Beata Sejdak- ekspert ds. wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia
4. Angelika Karbowa- ekspert ds. studenckich

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Ocena jakości kształcenia na kierunku „ekonomia” prowadzonym w Wydziale Nauk Ekonomicznych i Technicznych Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac przyjętego przez Prezydium PKA na rok akademicki 2015/2016. Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na w/w kierunku.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół Oceniający PKA poprzedził wizytację zapoznaniem się z raportem Samooceny przedłożonym przez władze Uczelni, odbył także spotkanie organizacyjne w celu omówienia wykazu spraw wymagających wyjaśnienia z władzami Uczelni i ocenianej jednostki oraz ustalenia szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji; dokonano także podziału zadań pomiędzy członków Zespołu. W trakcie wizytacji odbyły się spotkania z nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku studiów, ze studentami, przedstawicielem Biura Karier, Opiekunami Praktyk, z osobami i gremiami odpowiedzialnymi za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia. Przeprowadzono także hospitacje zajęć oraz wizytację bazy dydaktycznej wykorzystywanej w realizacji zajęć na ocenianym kierunku studiów. Przed zakończeniem wizytacji dokonano wstępnych podsumowań, sformułowano uwagi i zalecenia o których Przewodnicząca Zespołu poinformowała władze Uczelni i jednostki na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

**OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROGRAMOWEJ DLA KIERUNKÓW
STUDIÓW O PROFILU OGÓLNOAKADEMICKIM**

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia		X			
2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia		x			
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia		x			
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oraz prowadzenie badań naukowych		X			
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy		x			
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów		x			

1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.
1.1. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia.* Koncepcja kształcenia kierunku <i>ekonomia</i> wpisuje się w misję Uczelni, która zakłada, iż PWSZ w Białej Podlaskie ma wymiar regionalny, jest uczelnią kształcąca na kierunkach między innymi ekonomicznych z zachowaniem wysokiej jakości kształcenia na studiach I i II stopnia, prowadzi badania naukowe oraz podejmuje działania na rzecz rozwoju miasta i regionu. Kierunek <i>ekonomia</i> prowadzony jest na studiach zarówno I jak i II stopnia a kadra akademicka prowadzi badania naukowe powiązane z zakresem kształcenia. Kierunek <i>ekonomia</i> jest uwzględniony w działaniach z zakresu współpracy z otoczeniem gospodarczym i społecznym regionu, co potwierdziło spotkanie zespołu oceniającego z przedstawicielami Konwentu Uczelni i pracodawców regionalnych. Organizowane są

konferencje naukowe, w tym o tematyce rozwoju lokalnego i regionalnego), w których uczestniczą przedstawiciele samorządu terytorialnego oraz firm regionalnych. W procesie kształtowania koncepcji kształcenia kierunku *ekonomia* zasięgnięto opinii przedstawicieli organizacji i instytucji oraz firm współpracujących z uczelnią przy realizacji programu praktyk. Na koncepcje kształcenia ma również wpływ realizacja projektu unijnego Biznestrans – „Transgraniczna platforma promująca współpracę między biznesem a instytucjami naukowymi w kierunku ich lepszych powiązań”, w ramach którego organizowano spotkania konsultacyjne z przedsiębiorcami, przedstawicielami samorządów gospodarczych, i terytorialnych w zakresie oferowanych specjalności, programu kształcenia. Koncepcja kształcenia kierunku zakładała prowadzenie studiów na profilu ogólnoakademickim z osadzeniem w dziedzinie nauk ekonomicznych w takich dyscyplinach jak *ekonomia*, finanse i nauki o zarządzaniu. Koncepcja kształcenia bazuje na przedmiotach kształcenia ogólnego, podstawowego i kierunkowego, a następnie o charakterze specjalnościowym. Oferowane specjalności jak: gospodarka międzynarodowa, *e-ekonomia*, *mezoekonomia*, *ekonomia* menedżerska są spójne z zakresem dyscypliny i kierunku *ekonomia*. Strategia uczelni definiuje cele strategiczne, które są powiązane z procesem kształcenia. Koncepcja kształcenia kierunku *ekonomia* realizuje cele strategiczne w tym: rozwój kadry własnej oraz prowadzenie badań naukowych poprzez prowadzenie badań zespołowych i indywidualnych w katedrach, umożliwienie publikowania efektów badawczych w czasopiśmie uczelnianym o znaczącej punktacji z listy MNiSZW (8 p). Kolejny cel strategiczny zorientowany na internacjonalizację procesu kształcenia jest również ujęty w koncepcji kształcenia, która zakłada rozwijanie współpracy z uczelniami Ukrainy i Białorusi, co przekłada się na znaczącą liczbę studentów kierunku *ekonomia* pochodzących z tych państw. Koncepcja kształcenia kierunku *ekonomia* uwzględnia zadanie strategiczne Uczelni, jakim jest: realizacja nowoczesnego systemu kształcenia poprzez : aktualizowanie treści kształcenia zgodnie z rozwojem dyscypliny *ekonomia*, wprowadzenie odpowiednich przedmiotów jak np. (innowacje, innowacyjność), budowanie właściwych podstaw kształcenia takimi przedmiotami jak: *makroekonomia*, *mikroekonomia*, matematyka, statystyka, ekonometria, ofertę specjalności i współpracę z pracodawcami, w celu zbliżania procesu kształcenia do oczekiwań rynku pracy. Koncepcja kształcenia kierunku *ekonomia* zakłada wykorzystanie technologii informacyjnych na przykład w takich przedmiotach jak : innowacje i innowacyjność, Informatyczne wsparcie biznesu, Handel elektroniczny. Deklarowana w misji i celach strategicznych troska o jakość kształcenia jest realizowana poprzez wdrożony wewnętrzny system zapewniania, w tym system monitorowanie i oceny jakości kształcenia, ocenę rozwoju kadry naukowej.

1.2 Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian zachodzących w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych, z których kierunek się wywodzi, oraz są zorientowane na potrzeby otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.

Po analizie zmian społecznych, ekonomicznych i politycznych, które mają bezpośredni lub pośredni wpływ na rozwój uczelni, i kierunku *ekonomia* sformułowane zostały perspektywy rozwoju kierunku. Do najistotniejszych działań zaliczono m.in.: dostosowanie i uatrakcyjnienie programów studiów do oczekiwań i wymogów społecznego rynku lokalnego, regionalnego i transgranicznego, silniejsze powiązanie realizacji programów kształcenia z lokalnymi i regionalnymi podmiotami gospodarczo-prywatnymi publicznymi, czy też rozszerzenie oferty studiów w języku angielskim w ramach programu Erasmus oraz kształcenie na odległość. Ponadto zwrócono uwagę na potrzebę tworzenia interdyscyplinarnych zespołów badawczych i przygotowanie projektów badań finansowanych z grantów wewnętrznych funduszy krajowych i międzynarodowych. Kierunek *ekonomia* jest traktowany priorytetowo jako jeden z kilku kierunków, na których Uczelnia kształci studentów na poziomie I i II stopnia. Rozwojowi zaplecza badawczego dla kierunku *ekonomia* służy m.in. rozbudowa biblioteki PSW im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, która została zainicjowana w roku 2016. Można stwierdzić, że Uczelnia w sposób jednoznaczny określiła kierunki rozwoju, wpływające na jakość procesu kształceniem na kierunku *ekonomia*, będące w zgodzie z tendencjami w zakresie wymagań stawianych przed absolwentem na rynku pracy, w tym zwłaszcza lokalnym rynku pracy, dla którego PWS w Białej Podlaskiej kształci studentów. Z drugiej strony priorytety badawcze Uczelni umożliwiają studentom rozwój zainteresowań naukowych.

1.3 Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz

wskazała dziedzinę/dziedziny nauki oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.

Wydział przyporządkował efekty kształcenia do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dyscyplin: *ekonomia* (wiodąca), nauki o zarządzaniu i finanse (dodatkowe). W opisie efektów zdecydowanie dominuje *ekonomia*. Pojedyncze efekty kształcenia odnoszą się do zagadnień z nauk o zarządzaniu oraz do zagadnień finansów. Można stwierdzić, że Wydział prawidłowo przypisał efekty kształcenia kierunku *ekonomia* do obszaru, dziedziny i dyscyplin naukowych. Dyscypliny te mają odzwierciedlenie w opisie efektów kształcenia studiów I stopnia. W opisie efektów na II stopniu kształcenia dominuje dbałość o pogłębienie i poszerzenie wiedzy wywodzącej się przede wszystkim z ekonomii, a także pozostałych dyscyplin wskazanych przez Wydział.

1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), efekty kształcenia są także zgodne ze standardami kształcenia określonymi w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy, umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na rynku pracy, oraz w dalszej edukacji.*

Uczelnia określiła efekty kształcenia dla kierunku *ekonomia* I i II stopnia w drodze Uchwały nr 119/2012 Senatu Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej z dnia 19.09.2012 w sprawie zatwierdzenia efektów kształcenia na kierunku *Ekonomia*, studia I i II stopnia. Efekty są wyodrębnione z obszaru nauk społecznych. Przy wyodrębnieniu wykorzystano wszystkie efekty obszarowe, z zakresu profilu ogólnoakademickiego. Założone efekty kierunkowe są sformułowane w sposób zrozumiały, są stosunkowo szczegółowe, co należy uznać za ich zaletę z punktu widzenia możliwości ich weryfikacji jak i II stopnia.. Wyjątkiem jest bardzo ogólne sformułowanie efektu KU07 zarówno na poziomie studiów I Z uwagi na to, że nie wiąże się on z żadną dyscypliną naukową należy podjąć próbę konkretyzacji tych sformułowań. Analiza opisu efektów kierunkowych pozwala uznać, iż uwzględniają one zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy, umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej a także na rynku pracy.

Dla każdego przedmiotu określonych jest średnio po 5-8 efektów. Właściwości i tożsamość poszczególnych przedmiotów są dobrze wyrażone poprzez opis efektów. W kartach modułów kształcenia w tabeli podsumowującej pokazane są odniesienia efektu przedmiotowego do kierunkowego. Odniesienia te są na ogół logiczne i uzasadnione merytorycznie. Zestawienie tych zależności znajduje się w ponadto matrycy efektów kształcenia. Matryca dobrze pokazuje zależności efekt/przedmiot. Każdy efekt kierunkowy jest realizowany przez kilka przedmiotów. Zaletą przyjętej konstrukcji matrycy jest to, że przedmiotów realizujących jeden efekt nie ma zbyt wiele (na ogół po kilka przedmiotów do jednego efektu), co ułatwia określenie odpowiedzialności za weryfikację konkretnego efektu.

Opis efektów kształcenia dla kierunku *ekonomia* jest ogólnodostępny na stronie internetowej Wydziału. Ponadto efekty kształcenia są omawiane przez nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach w semestrze. Efekty kształcenia w opinii studentów, zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są przejrzyste oraz sprawdzalne. Efekty kształcenia są weryfikowane regularnie poprzez egzaminy, kolokwia, prace pisemne, odpowiedzi ustne oraz projekty. Umiejętności i kompetencje społeczne są weryfikowane na zajęciach ćwiczeniowych, seminariach, zajęciach projektowych oraz praktykach. Podczas spotkania z ZO PKA wyrazili opinię, że efekty kształcenia uwzględniają zdobywanie pogłębionej wiedzy oraz umiejętności badawczych, co oceniają pozytywnie.

1.5 Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiającą studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określone dla ocenianego kierunku o profilu ogólnoakademickim.*

1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy.

Nie dotyczy

1.5.2 Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualny stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku.*

Treści programowe uwzględnione są w strukturze planu studiów oraz zostały określone w kartach modułów kształcenia. Plan studiów ma strukturę modułową. W strukturze planu studiów występują następujące moduły: kształcenia ogólnego, podstawowego, kierunkowego, przedmioty pozostałe, przedmioty do wyboru oraz moduł specjalnościowy. W planie studiów I stopnia znajdują się zajęcia obowiązkowe z wychowania fizycznego, których nie ma na II stopniu. Zgodnie z § 4. 1. Pkt. 10 Rozporządzenia MNiSW z dnia 3.10.2014 r. zajęcia z wychowania fizycznego powinny znaleźć się w programie studiów. Kształcenie prowadzone jest na dwóch specjalnościach na I stopniu i na dwóch specjalnościach na II stopniu studiów. Są to odpowiednio: „e-Gospodarka” i „Gospodarka międzynarodowa” (I stopień) oraz „Ekonomia menedżerska” i „Mezoekonomia” (II stopień). Dobór specjalności odpowiada tendencjom na rynku pracy i jest zgodny z zapotrzebowaniem na konkretną wiedzę i umiejętności, m.in.: znajomość zagadnień prawno – ekonomicznych, znajomość zagadnień polityki regionalnej i marketingu, znajomości obcego języka biznesu, itp.. W treściach programowych występują zagadnienia przygotowania informatycznego. Występują również zagadnienia o charakterze ilościowym, narzędziowym, m.in. na przedmiotach: „Matematyka”, „Statystyka opisowa”, „Ekonometria i prognozowanie”. Liczba specjalności nie jest zbyt duża, jednak wynika to z pragmatycznego podejścia uczelni do aktualnego zainteresowania kandydatów kierunkiem *ekonomia*. Są one jednak dość zróżnicowane i wyraźnie wyodrębnione. Dwie specjalności dają możliwość wyboru określonej ścieżki studiów, co wspomagane jest dodatkowo przez „przedmioty do wyboru”. Ułatwia to z pewnością dostosowanie wiedzy i umiejętności studenta do potrzeb rynku pracy.

Treści przedmiotów opisane w sylabusach sporządzone są odrębnie dla każdej z form zajęć (m.in. dla wykładów, ćwiczeń, laboratoriów). Poszczególne treści programowe określone są na ogół w sposób komunikatywny i zwięzły, odpowiadający nazwie danego przedmiotu. Treści przedmiotów uwzględniają aktualny poziom rozwoju wiedzy z danego przedmiotu (m.in.: w zakresie stosowanych metod, na przykład na takich przedmiotach jak: „Ekonomika konsumpcji”, „Innowacje i innowacyjność”, „Zarządzanie zmianami”, „Zarządzanie zasobami ludzkimi”, itd.). Dobrym rozwiązaniem z punktu widzenia weryfikacji efektów przedmiotowych jest zaznaczenie w sylabusie poziomu wiedzy i umiejętności, jakie obowiązują na poszczególne oceny. Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia potrzeby rynku pracy. ZO PKA zwrócił uwagę na fakt, iż nazwa przedmiotu „Innowacje i innowacyjność” zawiera zbędną tautologię, zatem logiczna byłaby jej zmiana.

1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiającą studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia - co najmniej przygotowanie do prowadzenia badań, obejmujące podstawowe umiejętności badawcze, takie jak: formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników badań, zaś studentom studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich – udział w prowadzeniu badań w warunkach właściwych dla zakresu działalności badawczej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie prac badawczych przez studentów.*

Treści przedmiotów uwzględnionych w programie studiów I i II stopnia na kierunku *ekonomia* realizowane są przy zastosowaniu takich metod i form kształcenia jak: wykłady, ćwiczenia, seminaria, projekty, opisy przypadków, dyskusje, prace zespołowe itd. Stosowane metody kształcenia mają na celu osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia – zarówno w zakresie wiedzy, umiejętności jak i kompetencji społecznych. Zastosowane metody kształcenia przygotowują również studentów studiów II stopnia do samodzielnego prowadzenia działalności badawczej związanej z ocenianym kierunkiem studiów. Pojedynczy studenci, zwłaszcza członkowie kół naukowych, stają się współautorami publikacji. Prace badawcze studenci wykonują w ramach prac licencjackich i magisterskich. Prace te mają sformułowane cele i hipotezy badawcze, ich struktura jest na ogół poprawna, zaś treść odpowiada tytułowi pracy. ZO PKA uznał to za wystarczające, zwrócił jednak uwagę na osiągnięcie pełnej zgodności tematów prac z efektami kształcenia oraz na realizację aspektu badawczego w ramach wymienionych prac końcowych.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci wskazali, że realizowane metody kształcenia pozwalają na samodzielne uczenie się poprzez analizę literatury, przygotowywanie się do ćwiczeń, a także poprzez realizację projektów i pracy dyplomowej. W Jednostce są realizowane aktywizujące formy pracy ze studentami, jakimi są prace projektowe w grupach, wystąpienia na seminariach, praca podczas ćwiczeń oraz praktyki. W opinii studentów wykorzystywane przez nauczycieli akademickich metody są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia. Studenci są przygotowani do prowadzenia badań oraz mają możliwość udziału w nich, co oceniają pozytywnie

1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

Na kierunku *ekonomia* na studiach I stopnia kształcenie trwa 6 semestrów. W toku studiów student ma 2.041 h kontaktowych na studiach stacjonarnych. Praktyki trwają 120 h. Łączna liczba punktów ECTS w toku studiów wynosi 180. Na studiach II stopnia kształcenie trwa 4 semestry. Na studiach stacjonarnych student ma 936 h, zaś łączna liczba punktów ECTS w toku studiów wynosi 120. Czas trwania kształcenia oraz przewidziany w programie studiów łączny nakład pracy na poszczególnych przedmiotach jest w zupełności wystarczający do zrealizowania efektów kształcenia i zakładanych treści programowych dla kierunku *ekonomia*.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie/dziedzinach nauki związanej/związanych z ocenianym kierunkiem więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.*

Jednostka w programie studiów określiła wszystkie podstawowe wskaźniki związane z punktacją ECTS. Na studiach I stopnia liczba wszystkich punktów ECTS wynosi 180 zaś na studiach II stopnia - 120. Na kierunku *ekonomia* I stopnia za zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczyciela student otrzymuje 80-90 punktów, zaś na studiach II stopnia liczba ta wynosi 45-50 punktów (niezależnie od specjalności). Wielkości te są ustalone prawidłowo, na realnym poziomie. Odpowiadają one sumarycznej liczbie punktów ECTS w toku studiów wraz z uwzględnieniem konsultacji.

Łączna liczba punktów ECTS jaką student I stopnia otrzymuje za przedmioty z zakresu nauk podstawowych właściwych dla ocenianego kierunku wynosi 54 punkty. Przedmioty podstawowe dobrze oddają charakter kierunku *ekonomia*. Do przedmiotów tych należą m.in.: „Mikroekonomia”, „Międzynarodowe stosunki gospodarcze”, „Podstawy makroekonomii”, „Rachunkowość”, „Statystyka opisowa”, „Ekonometria”, „Prawo” czy „Zarządzanie”. W przypadku studiów II stopnia odpowiedni moduł kształcenia obejmuje 30 punktów ECTS i zawiera takie przedmioty jak: „*Ekonomia menedżerska*”, „Ekonometria i prognozowanie procesów gospodarczych”, „Historia myśli ekonomicznej”, „Makroekonomia”, „Prawo gospodarcze” i „Wnioskowanie statystyczne”. Programy studiów stacjonarnych dla akredytowanego kierunku obejmują moduły zajęć powiązane z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie nauk ekonomicznych, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze powyżej 50% ogólnej liczby punktów ECTS niezbędnych do

uzyskania kwalifikacji. Poza wymienionymi są to na m.in. na I stopniu studiów: „Analiza ekonomiczna”, „Ekonomika konsumpcji”, „Finanse przedsiębiorstw”, „Ochrona własności intelektualnej”, „Polityka gospodarcza”, „Polityka społeczna”, „Przedsiębiorczość w rozwoju lokalnym”, „Rachunkowość” i „Zarządzanie zasobami ludzkimi”. Na drugim stopniu są to następujące przedmioty: „Ekonometria i prognozowanie procesów gospodarczych”, „Gospodarowanie kapitałem ludzkim”, „Innowacje i innowacyjność”, „Polityka ekologiczna”, „Przedsiębiorczość w rozwoju lokalnym”, „Rynek kapitałowy i finansowy”, „Strategie rozwoju lokalnego” i „Strategie konkurencji”. Za niezwiązane z kierunkiem studiów zajęcia ogólnouczelniane lub zajęcia na innym kierunku studiów student otrzymuje 12 punktów, co przyczynia się do zdobycia kompetencji, które nie są bezpośrednio związane ze studiowaniem kierunkiem studiów, a zwiększającym szanse absolwenta na rynku pracy (np. „Socjologia” czy „Technologia informacyjna”). Za zajęcia z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych student otrzymuje 4 punkty, za zajęcia z języka obcego 8 punktów. Uczelnia określiła również liczbę punktów za zajęcia z wychowania fizycznego (2 punkty). Za praktyki zawodowe student otrzymuje 3 punkty.

Powyższe wielkości punktów ECTS odpowiadają wymiarowi godzinowemu poszczególnych przedmiotów oraz szacowanej wielkości pracy własnej studenta. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności z zapisami Rozporządzenia MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia.

1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.*

Plan studiów na kierunku *ekonomia* przewiduje wybór modułów studiów przez studenta. Student I stopnia za zajęcia do wyboru otrzymuje łącznie 67 punktów ECTS. W skład przedmiotów do wyboru wchodzi m.in. język obcy (8 punktów), seminarium dyplomowe (10), blok wykładów do wyboru (24), przedmioty na poszczególnych specjalnościach (20). Ponadto jako moduł do wyboru zaliczana jest praktyka zawodowa (3 punkty) i wychowanie fizyczne (2). Można zatem stwierdzić, że plan studiów zapewnia studentowi wybór 37,2% łącznej liczby punktów ECTS, jaką student otrzymuje w toku studiów. Na studiach II stopnia zajęcia do wyboru obejmują 44 punkty ECTS, co stanowi 36% ogólnej puli punktów ECTS. Obejmują one seminarium magisterskie (10 pkt), przygotowanie pracy magisterskiej (10) oraz przedmioty realizowane na jednej z dwóch specjalności (24). Liczba punktów ECTS dla przedmiotów wybieralnych jest zgodna z wymaganiami określonymi w §4 pkt. 2 Rozporządzenia MNiSW z dnia 03.10.2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Ponadto, elastyczność studiów jest na ocenianym kierunku oparta na dokonaniu przez studentów wyboru specjalności (I stopień – *e-Gospodarka* i *Gospodarka międzynarodowa*; II stopień – *Ekonomia menedżerska* i *Mezoekonomia*), przy czym, każda z nich charakteryzuje się innym katalogiem przedmiotów, realizując przy tym kierunkowe efekty kształcenia.

Studenci pozytywnie oceniają elastyczność programu kształcenia i możliwości wyboru zajęć

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa.*

Formy zajęć dydaktycznych określone są w sylabusach przedmiotów. W programie studiów na kierunku *ekonomia* występują głównie następujące formy zajęć: wykłady, ćwiczenia i seminaria. W strukturze form zajęć na ocenianym kierunku wykłady stanowią prawie 40% ogólnej liczby godzin na studiach I stopnia i 46,9% na studiach II stopnia. Struktura form zajęć jest prawidłowa. Praca własna studenta, oprócz tradycyjnych aktywności (np. studiowanie literatury) jest przewidziana również w

formie zadań projektowych, indywidualnych i zespołowych, w zależności od rodzaju zadania. Formy zajęć i ich struktura na kierunku *ekonomia* w pełni sprzyjają realizacji założonych efektów kształcenia, zarówno przedmiotowych, jak i kierunkowych.

Organizacja zajęć na kierunku *ekonomia* nie budzi istotnych zastrzeżeń. Na studiach stacjonarnych zajęcia odbywają się w blokach 1,5 godziny, z przerwami 10 minutowymi. W planie nie zauważono tendencji do nadmiernego blokowania zajęć. Na organizację zajęć ma również wpływ liczebność grup. Zajęcia odbywają się w kilku kategoriach grup zajęciowych, tj.: wykładowe, językowe, konwersatoryjne, seminaryjne, informatyczne oraz specjalnościowe. Wszystkie grupy wykładowe nie przekraczają liczby 50 osób, zaś ćwiczeniowe liczą na ogół od kilkunastu do 25 osób. Uczelnia zwraca uwagę na aktywizację studentów m.in. w zakresie przygotowania i prowadzenia badań naukowych, co odbywa się przede wszystkim w kołach naukowych oraz na zajęciach seminaryjnych.

Uczelnia nie prowadzi zajęć na odległość.

W opinii studentów liczebność grup jest odpowiednia i pozwala na osiągnięcie wszystkich zamierzonych efektów kształcenia. W Jednostce nie jest realizowane kształcenie z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

1.5.8. W przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe, jednostka określa efekty kształcenia i metody ich weryfikacji, oraz zapewnia właściwą organizację praktyk, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do celów i efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku.

Organizacja, program praktyki, przebieg i jej rozliczenie są uregulowane Zarządzeniem nr 25/2014 Rektora Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej z dnia 12.05.2014 w sprawie wprowadzenia Regulaminu Praktyk Wydziału Nauk o Zdrowiu i Nauk Społecznych, Wydziału Nauk Technicznych i Ekonomicznych Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Praktyka zawodowa odbywa się w oparciu o porozumienie pomiędzy Uczelnią a miejscem odbywania praktyk. Program studiów na kierunku *ekonomia* przewiduje 120 godzin praktyk na I stopniu studiów, którym przypisano 3 pkt ECTS. W karcie modułu kształcenia pod nazwą „Praktyka zawodowa” zostały określone efekty kształcenia oraz metody ich weryfikacji odpowiednie dla ocenianego kierunku studiów. Miejsca praktyk są oferowane studentom przez Sekcję praktyk i biuro karier. Ponadto studenci znajdują miejsca praktyk indywidualnie. Rozwiązanie takie gwarantuje praktykę w miejscu zamieszkania studenta, co jest ważne szczególnie w okresie wakacyjnym. W ostatnich dwóch latach praktyki odbywały się w takich miejscach jak np. Bank Spółdzielczy w Międzyrzeczu Podlaskim i w Siedlcach, Urząd Skarbowy w Białej Podlaskiej, urzędy gminy w Kotuniu i w Konstantynowie, firma JB Multimedia Jerzy Bielecki, czy oddziały BZ WBK i PKO BP S.A. w Białej Podlaskiej. Studenci z Ukrainy i Białorusi mogą odbywać praktyki, na tych samych zasadach co w Polsce, w firmach zlokalizowanych na terenie tych państw. W ostatnim roku akademickim były to np. Mirbig sp. z o.o. na Ukrainie czy Techno Modul Ultra sp. z o.o. na Ukrainie. Sprawdzenie miejsc praktyk na Ukrainie odbywa się poprzez rozmowę telefoniczną z przedstawicielem firmy w języku właściwym dla siedziby firmy – najczęściej w języku rosyjskim. W opinii ZO PKA miejsca praktyk są właściwie dobrane dla celu weryfikacji wiedzy oraz zdobycia umiejętności praktycznych przez ekonomistę.

Zaliczenie praktyk odbywa się na podstawie zaświadczenia wystawianego przez przedsiębiorstwo lub instytucję, w której odbyła się praktyka oraz dziennika praktyk prowadzonego przez studenta. Studenci, pracujący zawodowo, których charakter pracy jest zgodny ze specjalnością kształcenia, prowadzący własną działalność gospodarczą lub uczestniczący w praktykach lub stażach gwarantujących uzyskanie odpowiednich umiejętności mogą zostać zwolnieni z odbywania praktyki zawodowej. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA poinformowali, że w większości przypadków sami poszukują firm, w których realizują praktykę zawodową, natomiast Uczelnia zapewnia możliwość wyboru firmy lub instytucji za pomocą koordynatora ds. praktyk.

1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub

instytucjami naukowymi.

Głównym kanałem umiędzynarodowienia kształcenia na Uczelni jest program Erasmus. Uczelnia prowadzi rekrutację wśród studentów na wyjazdy w ramach programu Erasmus. PSW im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej posiada 40 umów w ramach tego programu, w tym 10 dla kierunków ekonomicznych. Od 2012 roku nastąpił progres zainteresowania studentów wyjazdami, przy czym szczególnie zainteresowani są studenci przyjeżdżający do Uczelni z kierunków wschodnich (Białoruś i Ukraina). Rekrutacja tych studentów jest wynikiem wysiłków PSW w Białej Podlaskiej podejmowanych bezpośrednio w krajach sąsiednich (np. w szkołach polskich). Ich obecność wspomaga realizację efektów kształcenia na kierunku *ekonomia*, zwłaszcza w zakresie kompetencji społecznych (w szczególności usprawnienie komunikacji międzykulturowej). Dodatkowym efektem jest kształcenie studentów z zagranicy w zakresie kompetencji językowych, zwłaszcza z języka polskiego. Uczelnia podejmuje także próby wprowadzenia programu podwójnego dyplomowania z uczelniami ukraińskimi. Wyjazdy pracowników w ramach programu Erasmus mają wpływ na efekty kształcenia poprzez przenoszenie doświadczeń, np. wpływ na prowadzenie seminarium dyplomowego. Skala wyjazdów nie jest obecnie zbyt duża. W ostatnich trzech latach w ramach wymiany wyjechało łącznie 4 nauczycieli akademickich (1 osoba do Hiszpanii zaś 3 osoby na Słowację). Wśród studentów wyjechały dwie osoby (Portugalia) zaś przyjechało osiem osób (Turcja). W chwili obecnej nie są prowadzone żadne przedmioty w języku obcym, natomiast Jednostka deklaruje taką możliwość w przypadku zainteresowania studentów.

1.6. Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

Uczelnia określiła zasady rekrutacji w drodze uchwały nr 32/2014 Senatu Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej z dnia 30.05.2014 w sprawie przyjęcia warunków i trybu rekrutacji na studia w Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, w roku akademickim 2015/16. Uchwała rekrutacyjna zawiera podstawowe postanowienia dotyczące postępowania rekrutacyjnego, w tym również dla kandydatów, którzy świadectwo dojrzałości uzyskali za granicą oraz w kraju nieobjętym umową międzynarodową. Osobne warunki rekrutacyjne dotyczą I i II stopnia studiów. Warunki rekrutacji nie zawierają zapisów dyskryminujących. Warunki rekrutacji określone przez Senat nie budzą zastrzeżeń. Procedura rekrutacyjna jest przejrzyste opisana na stronie internetowej Uczelni.

. Nabór na studia I stopnia odbywa się na podstawie konkursu świadectw maturalnych. Podczas wizytacji stwierdzono, że zasady są przejrzyste i transparentne oraz uwzględniają zasadę równych szans. W rekrutacji na studia I stopnia przewiduje się także przyjęcie poza postępowaniem kwalifikacyjnym z maksymalną liczbą punktów w rankingu, laureatów i finalistów ogólnopolskich konkursów oraz olimpiad przedmiotowych.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci pozytywnie wyrazili się na temat liczby przyjmowanych studentów. Ich zdaniem ta liczba jest odpowiednia do potencjału dydaktycznego jednostki.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów. *

Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia zostały określone w Uchwale nr 16/2015 Senatu Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej z dnia 24.04.2015 w sprawie wprowadzenia zmian do regulaminu studiów. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla akredytowanego kierunku.

1.7. System sprawdzania i oceniania umożliwi monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.*

1.7.1. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

Podstawowa informacja dotycząca metod weryfikacji efektów kształcenia określona jest na poziomie przedmiotu i zawarta jest w sylabusach w części „Sposoby oceny” oraz w „Tabeli podsumowującej”. W tej ostatniej do każdego efektu przedmiotowego przypisana jest metoda jego weryfikacji. Układ taki jest przejrzysty i jednoznacznie określa metodę weryfikacji konkretnego efektu. W przypadku każdego przedmiotu określonych jest kilka metod weryfikacji (na ogół 3-4 metody). Do najczęściej stosowanych zalicza się: egzamin, test, rozwiązywanie studium przypadku, prezentacja w grupie, aktywność na zajęciach, rozwiązywanie zadań. Zestaw metod jest prawidłowo zróżnicowany w zależności od przedmiotu. Ujęcie metod weryfikacji w sylabusie pozwala na rozróżnienie metod weryfikujących poszczególne grupy efektów (wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne). W przeważającej większości metody weryfikacji są dobrze dobrane.

Sposób weryfikowania efektów w procesie dyplomowania został opisany w Regulaminie studiów PSW im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Uregulowane są takie zagadnienia jak m.in.: zasady wyboru promotora, tryb zatwierdzania tematów prac dyplomowych, zasady powoływania recenzenta pracy, zasady przystąpienia do egzaminu dyplomowego, itp. Szczegółowe zasady oraz wytyczne dotyczące pracy i egzaminu dyplomowego określa procedura uzyskiwania tytułu zawodowego licencjata/magistra. Dokumenty te dobrze określają ramy formalne procesu dyplomowania. Ponadto w osobnym dokumencie określono zasady pisania pracy licencjackiej i magisterskiej, w tym wymogi formalne, wzory strony tytułowej, oświadczeń etc. Katedra Ekonomii i Zarządzania przygotowała także Regulamin przygotowania pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego. Pytania na egzamin licencjacki oraz egzamin magisterski są losowane z listy znanej wcześniej studentom. Student losuje dwa pytania spośród 72 na egzaminie licencjackim, zaś na egzaminie magisterskim jedno pytanie kierunkowe spośród 50 zagadnień ogólnych i jedno pytanie spośród 20 zagadnień specjalnościowych. Zakres pytań został dobrany prawidłowo i pokrywa zagadnienia wykładane na ocenianym kierunku studiów. Ocena końcowa studiów składa się w 50% ze średniej oceny uzyskanych w toku studiów, i w 25% z dwóch ocen: oceny pracy dyplomowej oraz oceny egzaminu dyplomowego. Oceny jakie absolwent może uzyskać na dyplomie to do 3,5 – dostateczny, od 3,51 do 4,5 dobry i powyżej 4,51 – bardzo dobry. Taki system ocen faworyzuje ocenę dobrą i z tego powodu można by zasugerować rozważenie rozszerzenia ocen do wpisania na dyplomie o oceny dostateczny plus i dobry plus.

Tematyka prac dyplomowych realizowanych na kierunku *ekonomia* nie budzi zastrzeżeń. Przeanalizowano 34 prace licencjackie i 73 prace magisterskie obronione w latach 2013/14 i 2014/15. Zdecydowana większość prac to prace z dyscypliny *ekonomia*. W pojedynczych pracach tematyka dotyczy zarządzania i finansów. Poziom prac jest zróżnicowany, co znalazło wyraz w ocenach końcowych, które wahały się od dostatecznej do bardzo dobrej. Prace odpowiadają zakreślonym efektom kształcenia na kierunku. Prace sprawdzane są w systemie antyplagiatowym. Podsumowując, można stwierdzić, że proces dyplomowania opiera się na prawidłowych zasadach i pozwala tym samym na zapewnienie realizacji celów i efektów kształcenia związanych z tym elementem procesu kształcenia.

Weryfikacja efektów w oparciu o prace przejściowe i egzaminacyjne przebiega prawidłowo. Prace są na ogół dobrze opisane (zaznaczenie poprawnych odpowiedzi, liczba punktów, ocena, w mniejszym stopniu pisane są uwagi). Teczki z pracami są kompletne, znajdują się w nich również prace egzaminów zerowych, poprawkowych, sylabus przedmiotu, kopia protokołu egzaminacyjnego.

Języki obce prowadzone są w formie kontaktu bezpośredniego z lektorem (60%) oraz w formie pracy własnej studenta (40%). Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia sformułowane dla praktyk zawodowych są adekwatne do założonych efektów kształcenia,

umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia ich osiągnięcia. Weryfikacja praktyk odbywa się przez opiekuna praktyk. Podstawą zaliczenia praktyk są: dzienniczek praktyk, karta weryfikacji efektów kształcenia (potwierdzona przez zakład pracy), sprawozdanie z praktyki napisane przez studenta oraz opinia opiekuna ze strony zakładu pracy.

W opinii studentów, stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia takie jak egzaminy, kolokwia, prace przejściowe i odpowiedzi ustne są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia i wspomagają studentów w procesie uczenia się. Podczas spotkania z ZO PKA studenci pozytywnie wyrazili się na temat stosowanych metod i stwierdzili, że umożliwiają ocenę stopnia osiągnięcia wiedzy i umiejętności badawczych potrzebnych do działalności badawczej. W ich ocenie ww. metody pozwalają na pełną weryfikację i ocenę stopnia osiągnięcia efektów kształcenia. Podczas realizacji pracy dyplomowej nad realizacją założonych efektów kształcenia i ich weryfikacją czuwa opiekun pracy dyplomowej poprzez konsultacje oraz seminarya dyplomowe

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć.*

Ogólne zasady oceny efektów kształcenia są sformułowane w Regulaminie studiów, w szczególności warunki zaliczenia semestru i roku oraz poszczególnych przedmiotów, zasady otrzymywania wpisu na kolejny semestr, obowiązująca skala ocen, zasady przystępowania i przeprowadzania zaliczeń i egzaminów, itp. Sposób oceniania został szczegółowo określony w sylabusach przedmiotów. W części „kryteria oceny” dokładnie określono, jakie elementy wchodzi w skład zaliczenia oraz co należy umieć na poszczególne oceny. Ten element oceny osiąganych efektów jest dobrze opisany we wszystkich sylabusach, z uwzględnieniem specyfiki przedmiotu.

Analiza wystawianych ocen w ostatniej sesji egzaminacyjnej pozwala stwierdzić, że struktura ocen jest prawidłowa. Oceny z prac są zróżnicowane, choć struktura ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej wyraźnie wskazuje na znaczący udział ocen dobrych, dobrych plus oraz bardzo dobrych, zarówno na studiach I jak i II stopnia (odpowiednio: 52,6% i 55,8%). Udział ocen niedostatecznych uzyskanych we wszystkich terminach na I stopniu wyniósł 25%, zaś na II stopniu – 15%. Stosowany system ocen jest kompletny i przejrzysty, wymagania wobec studentów są jasne i wystandaryzowane. Informacje o sposobie oceniania (m.in. regulamin studiów, sylabusy) są dostępne dla studentów. Pracownicy często posługują się sylabusami przedmiotów w trakcie zajęć odwołując się do zapisanych tam treści. Można zatem uznać, że sprawdzanie i ocenianie efektów kształcenia przebiega prawidłowo. Organizacja procesu dyplomowania nie budzi wątpliwości, egzaminy dyplomowe – licencjackie i magisterskie przeprowadzane są zgodnie z właściwymi zasadami.

Uczelnia nie prowadzi zajęć na odległość

Podczas spotkania z ZO PKA studenci pozytywnie wyrazili się na temat systemu sprawdzania i oceniania efektów kształcenia. Informacje nt. oceniania znajdują się w sylabusach na stronie internetowej Uczelni. Jest on przejrzysty i zrozumiały oraz zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania. Ponadto zasady zaliczania zajęć są przedstawiane przez prowadzących na pierwszych zajęciach i są konsekwentnie realizowane przez cały semestr. Studenci o wynikach zaliczeń są informowani przez pocztę elektroniczną lub na zajęciach maksymalnie w ciągu tygodnia od weryfikacji efektów kształcenia, co oceniają pozytywnie. Ponadto w uzasadnionych przypadkach mogą ubiegać się o egzamin komisyjny.

1. Ocena – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

3. Uzasadnienie

Koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* w pełni realizuje misję oraz strategię Uczelni.

Zespół Oceniający PKA uznaje, że plany rozwoju kierunku *ekonomia* w istotnym stopniu uwzględniają potrzeby wynikające z rozwoju dyscyplin naukowych, w których określono efekty kształcenia oraz potrzeby otoczenia i rynku pracy. Wydział ma określone kierunki rozwoju, które są zgodne z aktualnymi tendencjami na rynku pracy. W kierunkach rozwoju Wydział uwzględnia

również wymagania pracodawców.

Sposób wyodrębnienia efektów kierunkowych oraz przypisanie kierunku *ekonomia* do obszaru, dziedziny i dyscyplin naukowych jest w pełni prawidłowe. Program studiów jest opracowany prawidłowo. Zarówno treści programowe, formy zajęć, jak również metody dydaktyczne w pełni umożliwiają realizację założonych efektów przedmiotowych i kierunkowych. System ECTS określa w sposób właściwy nakład pracy studenta. Tryb i warunki rekrutacji, są prawidłowe. Sposoby weryfikacji efektów kształcenia są prawidłowe. Dotyczy to całego procesu kształcenia, w tym również weryfikacji na poziomie prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych oraz w procesie dyplomowania. Stosowane metody umożliwiają weryfikację zarówno wiedzy, jak również umiejętności oraz kompetencji społecznych. Stosowany system ocen jest kompletny i przejrzysty, wymagania wobec studentów są jasne i wystandaryzowane. Studenci informacje o sposobie oceniania (m.in. regulamin studiów, sylabusy) mają dostępne w extranecie. Można zatem stwierdzić, że sprawdzanie i ocenianie efektów kształcenia przebiega prawidłowo.

Efekty kształcenia w opinii studentów, są sformułowane w sposób zrozumiały, są dostępne na stronie internetowej Jednostki oraz możliwa jest ich weryfikacja. W opinii studentów realizowane formy kształcenia zapewniają im zdobycie założonej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.. Zasady i tryb rekrutacji są przejrzyste i zrozumiałe oraz ogólnodostępne na stronie internetowej Uczelni. Zasady uwzględniają zasadę równych szans. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia. W opinii studentów system jest rzetelny i zrozumiały oraz skutecznie egzekwowany. Informacje nt. weryfikacji efektów kształcenia są dostępne na stronie internetowej oraz są przedstawiane przez nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach w semestrze.

4. Zalecenia

1. Zaleca się włączenie zajęć z wychowania fizycznego do programu studiów na II stopniu.
2. Warto zweryfikować efekty kształcenia i program studiów pod kątem wyeliminowania sformułowań ogólnikowych (efekt KU07) czy niejasnych (nazwa przedmiotu Innowacje i innowacyjność).
3. Wskazane jest znalezienie zachęt do wyjazdów zagranicznych studentów kierunku *ekonomia* w ramach programu Erasmus.

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

2.1 Nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy-zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.*

Uczelnia zgłosiła w skład minimum kadrowego 15 nauczycieli akademickich, w tym 10 na I stopniu studiów i 14 na II stopniu. Dane na ten temat ilustruje poniższa tabela.

Wyszczególnienie			
Studia I stopnia			Razem
Profesorowie	Doktorzy habilitowani	Doktorzy	
3	1	6	10
Studia II stopnia			Razem
Profesorowie	Doktorzy habilitowani	Doktorzy	
4	3	7	14

Pozytywnie należy ocenić fakt, że w minimum kadrowym znajdują się wykładowcy z tytułem naukowym profesora (3 na studiach I stopnia i 4 na studiach II stopnia). Również kwalifikacje

naukowe kadry tworzącej oceniane minima są prawidłowe. Spośród łącznie 15 wykładowców zgłoszonych do minimum kadrowych 13 (w tym wszyscy samodzielni pracownicy naukowcy w liczbie 7) legitymuje się dorobkiem naukowym w dyscyplinie *ekonomia*, a 2 (z grupy adiunktów) dorobkiem naukowym w zakresie nauk o zarządzaniu. W zależności od poziomu studiów sytuacja przedstawia się następująco: na studiach I stopnia spośród 10 wykładowców, 9 posiada dorobek naukowy w dyscyplinie *ekonomia*, a 1 w naukach o zarządzaniu. Z kolei na studiach II stopnia spośród 14 nauczycieli akademickich, 13 legitymuje się dorobkiem naukowym w zakresie ekonomii, a 1 w zakresie nauk o zarządzaniu. W świetle powyższych danych należy stwierdzić, że struktura kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich tworzących minimum kadrowe jest właściwa dla ocenianego kierunku *ekonomia*.

Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim. Analiza spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego obejmuje posiadane tytuły i stopnie naukowe, specjalizację naukową oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich, a także obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego. Minimum kadrowe powinno spełniać warunki określone w rozporządzeniu stanowiącym poz. 4 Załącznika nr 1 raportu. Osoby zaliczone do minimum kadrowego zostały zatrudnione w Uczelni *nie później niż od początku semestru studiów, w pełnym wymiarze czasu pracy oraz w podstawowym miejscu pracy*- w przypadku studiów II stopnia, a zatem spełniają wymogi określone w **§ 8 ust. 1 pkt 2 lit. d**, w **§ 13 ust. 1** w/w rozporządzenia oraz w **art. 9a ust. 1** ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Analiza obciążeń dydaktycznych nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe wykazała, iż wszyscy spełniają także wymóg określony w **§ 13 ust. 2** w/w rozporządzenia.

W wyniku weryfikacji akt osobowych osób stanowiących minimum kadrowe stwierdza się, iż teczki zawierają dokumentację poświadczającą uzyskanie i uznanie stopni i tytułów naukowych. Dokumenty dotyczące nawiązania stosunku pracy (umowy o pracę) zawierają informacje o Uczelni, jako podstawowym lub dodatkowym miejscu pracy zgodnie z art. 119 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

W związku z analizą dokumentacji, informacji zamieszczonych w zintegrowanym systemie o nauce i szkolnictwie wyższym POL-on, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego stwierdzono, iż osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają także warunki określone w art. 112a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

W związku z powyższym do minimum kadrowego kierunku „*ekonomia*” zalicza się 15 osób (w tym 7 pracowników samodzielnych posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego oraz 8 doktorów), gdyż mają zapewniający realizację programu studiów dorobek naukowy w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie dyscypliny naukowej, do której odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku, w tym każdy obszar, do którego przyporządkowano oceniany kierunek jest reprezentowany w minimum kadrowym przez co najmniej jednego nauczyciela akademickiego, co stanowi spełnienie wymagań określonych w **§ 12 ust. 1 i 3**, **§ 14 ust 1**. oraz w **§ 15 ust 1**. powyższego rozporządzenia.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, do liczby studentów kierunku dla obszaru nauk społecznych, jako wiodącego określa § 17 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia stanowiącego poz. 4 Załącznika nr 1 raportu. Wynosi on 1:11 przy obowiązującym nie mniejszym niż 1:120 – dla kierunków studiów w obszarze nauk *społecznych*; studentów jest 168 (w roku akademickim 2016/2016), a zatem stwierdza się, iż został on spełniony.

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie.*

Zajęcia na kierunku *ekonomia* na studiach I stopnia prowadzi 34 osoby, w tym 5 z tytułem naukowym profesora, 4 z stopniem naukowym doktora habilitowanego, 14 doktorów i 11 magistrów. Nauczyciele akademicy reprezentują następujące dziedziny nauki:

- dziedzina nauk ekonomicznych: 17
- dziedzina nauk prawnych: 3
- dziedzina nauk społecznych: 4
- dziedzina nauk rolniczych: 3
- dziedzina nauk o Ziemi: 1
- dziedzina nauk humanistycznych: 1
- dyscyplina naukowa językoznawstwo: 4
- dziedzina nauko kulturze fizycznej: 1

Zajęcia na kierunku *ekonomia* na studiach II stopnia prowadzi 26 osób, w tym 5 z tytułem naukowym profesora, 6 z stopniem naukowym doktora habilitowanego, 11 doktorów i 4 magistrów. Nauczyciele akademicki reprezentują następujące dziedziny nauki:

- dziedzina nauk ekonomicznych: 18
- dziedzina nauk prawnych: 1
- dziedzina nauk rolniczych: 3
- dziedzina nauk o Ziemi: 2
- dziedzina nauk humanistycznych: 1
- dziedzina nauk matematycznych : 1

Wykładowcy reprezentują szeroki zakres zainteresowań naukowych, obejmujących aspekty kształcenia podstawowego, kierunkowego i specjalnościowego. Znaczna część kadry akademickiej posiada dorobek naukowy z zakresu dyscypliny *ekonomia* (16 na studiach I stopnia i 18 na studiach II stopnia). Analiza wykształcenia i dorobku naukowego kadry akademickiej prowadzącej wykłady, ćwiczenia i seminaria dyplomowe potwierdza, iż zajęcia powierzane są kompetentnym wykładowcom. Kadra posiada duże doświadczenie dydaktyczne oraz badawcze. Obsada zajęć nie budzi zastrzeżeń. Wykłady z przedmiotów podstawowych i kierunkowych prowadzą osoby z co najmniej stopniem doktora. W nielicznych sytuacjach wykłady z przedmiotów specjalnościowych powierzane są nauczycielom akademickim z tytułem zawodowym magistra(na ogół z doświadczeniem zawodowym).

Kwalifikacje i doświadczenie kadry naukowo-dydaktycznej oraz jej dorobek publikacyjny stanowią znaczący wkład w potencjał naukowy Katedry Ekonomii i Zarządzania i ogólny dorobek naukowy Uczelni.

Na wizytowanym kierunku nie są realizowane zajęcia w formie e-learningu.

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

Polityka kadrowa, w odniesieniu do nauczycieli akademickich, realizowana jest zgodnie z wymaganiami określonymi w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym, Statutem Uczelni oraz odpowiednimi uchwałami Senatu i zarządzeniami Rektora. Prowadzona polityka kadrowa bazuje na wypracowanych w PSW procedurach. Jej zasady sprecyzowane są w „Regulaminie wspierania działalności naukowo-badawczej oraz rozwoju kadr naukowo-dydaktycznych z 25 lutego 2015 roku. Ponadto kwestie okresowej oceny pracowników reguluje Uchwała nr 105/2013 Senatu Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej.

Zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia służą hospitacje zajęć, których protokoły udostępnił Zespołowi Oceniającemu PKA. W roku akademickim 2014/2015 było ich 14. Również systematycznie realizowana jest ankietyzacja studentów na temat ich opinii o jakości zajęć dydaktycznych. W dokumentacji udostępnionej ekspertom PKA znajdują wyniki badań opinii studentów dotyczące oceny wszystkich wykładowców, którzy prowadzili zajęcia w semestrze letnim roku akademickiego 2014/2015 (w sumie 14 osób). Przeciętne oceny uzyskane przez wykładowców wynosiły ok. 4,2 (minimalna 3,2, maksymalna 4,7). Poniżej oceny dobrej zostały ocenione 3 osoby, a powyżej dobrej plus (4,5) aż 6 osób. Dane te świadczą o wysokim poziomie kwalifikacji i zaangażowania kadry akademickiej.

Nieco gorzej przedstawia się sytuacja związana z awansami naukowymi. Z tabeli nr 10 zawartej w raporcie Samooceny można wywnioskować, że w minionych 6 latach, spośród osób stanowiących minimum kadrowe tylko 1 obroniła pracę doktorską. W latach 2013-2014 tylko 2

pracowników Zakładu Ekonomii pobierało stypendia naukowe. Korzystnie natomiast należy ocenić kwestie związane ze stabilizacją kadry, która jest bardzo zaangażowana w pracę w PSW. Z tabel nr 6 i 6a Raportu Samooceny wynika, że znikoma część kadry naukowo-dydaktycznej zatrudniona jest w Uczelni jako dodatkowym miejscem pracy, bądź w niepełnym wymiarze etatu.

Należy również podkreślić, że prowadzona przez władze Uczelni i WNET polityka kadrowa została pozytywnie oceniona przez kadre akademicką podczas spotkania z Zespołem Wizytującym PKA. Wykładowcy PSW mają możliwość korzystania z wielu udogodnień związanych z awansami na kolejne stopnie i tytuły naukowe, takich jak: urlopy naukowe, staże zawodowe krajowe i zagraniczne, obniżki pensum dydaktycznego, stypendia naukowe, nagrody za osiągnięcia naukowe, refundacje opłat za uczestnictwo w konferencjach, szkoleniach, warsztatach i kursach kwalifikacyjnych, pomoc w publikowaniu prac na zewnątrz Uczelni, granty wewnętrzne na badania naukowe, finansowanie bezpośrednich kosztów przewodów doktorskich i habilitacyjnych w uczelniach akademickich, wspieranie publikacji monografii, podręczników i artykułów naukowych. Młodzi pracownicy naukowci zatrudnieni w Zakładzie Ekonomii mają możliwość podnoszenia swoich kwalifikacji poprzez specjalistyczne studia podyplomowe oraz uczestnictwo w kursach i szkoleniach, np. w szkoleniu dla pracowników dydaktycznych PSW „Analizy statystyczne w programie Statistica”.

2.4 Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów wiedzy, odpowiadającego/odpowiadających obszarowi/obszarom kształcenia, do którego/których został przyporządkowany kierunek, a także w dziedzinie/dziedzinach nauki oraz dyscyplinie/dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.*

W Zakładzie Ekonomii prowadzone są badania naukowe w obszarze, dziedzinach i dyscyplinach naukowych związanych z kierunkiem *ekonomia*:

1. Projekt badawczy – Determinanty aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenach wiejskich, realizowany wspólnie z PFRON.
2. Grant: NCN - 2011/01/D/HS4/03927 „Ekologiczne uwarunkowania i czynniki rozwoju funkcji gospodarczych na obszarach przyrodniczo cennych województwa lubelskiego” realizowany w okresie 1.01.2012 do 19.12.2014.
3. Projekt badawczy realizowany w ramach Funduszu Grantów na Badania Własne (Edycja II) w okresie 09.2014-06.2015 pt. „Lokalne Strategie Innowacji jako narzędzie kreowania innowacyjności gospodarki lokalnej na przykładzie wybranych powiatów województwa lubelskiego”.
4. Badania „Potrzeby kompetencyjne pracodawców na lokalnym rynku pracy” zrealizowane w ramach projektu „Przejdźmy do praktyki! Pilotażowa ścieżka przygotowania studentów Zarządzania do wejścia na rynek pracy” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej
5. Stworzenie transgranicznej platformy Biznestrans promującej i wspierającej współpracę między biznesem a instytucjami naukowymi w kierunku ich lepszych powiązań. Projekt naukowy realizowany był przy wsparciu funduszami Unii Europejskiej z programu współpracy transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina (z liczbą uczestników 150 osób).
6. „Pożądane kompetencje absolwentów w świetle potrzeb przedsiębiorstw branży budowlanej” - badania wykonane w ramach projektu Inżynier budownictwa zawód z przyszłością; realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Poddziałanie 4.1.1. Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni.

Spośród badań własnych realizowanych w ramach wewnętrznego funduszu grantów PSW warto wymienić projekt badawczy „Makromarketing – społeczny nurt w nauce o marketingu”. Wśród innych grantów zewnętrznych warto wyeksponować projekt nr 2011/01/D/HS4/03927 pt. „Ekologiczne uwarunkowania i czynniki rozwoju funkcji gospodarczych na obszarach przyrodniczo cennych województwa lubelskiego” finansowany ze środków NCN.

Ponadto w Zakładzie Ekonomii realizowane były własne projekty badawcze pracowników 8 oraz badania naukowe przy udziale studentów. Projekty z udziałem studentów to:

1. Projekt badawczy realizowany w ramach Funduszu Grantów na Badania Własne (edycja II) „Lokalne Strategie Innowacji jako narzędzie kreowania innowacyjności gospodarki lokalnej na przykładzie wybranych powiatów województwa lubelskiego”.
2. Badania w ramach Studenckiego Koła Naukowego „Progress”, realizowane w roku akademickim

2014/2015 wśród populacji mieszkańców Białej Podlaskiej dotyczące społecznej odpowiedzialności instytucji publicznej na przykładzie PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej.

3. „Zapotrzebowanie na usługi doradcze rolników z województwa lubelskiego” - badania przeprowadzone w 2014 roku.
4. „Opinie społeczeństwa woj. lubelskiego na temat odnawialnych źródeł energii” (2014 rok).
5. „Rozwój lokalny i jego społeczno-ekonomiczne uwarunkowania”. Badania prowadzone były na terenie wybranych gmin powiatu bialskiego, a ich wyniki zaprezentowane zostały w pracach magisterskich i licencjackich.
6. „Rozwój pozarolniczej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”.
7. „Identyfikacja czynników determinujących decyzje konsumentów na rynku odzieżowym - Badania zostały zrealizowane w okresie kwiecień – maj 2015 na grupie 100 klientów marki Bialcon na terenie Polski.
8. „Środki pochodzące ze źródeł UE jako czynnik wpływających na jakość życia gospodarstw domowych”. Badania zostały zrealizowane na grupie 176 respondentów w okresie czerwiec – lipiec 2015.
9. Projekt „Przywrócenie rzeki Krzny miastu”
10. „Pomiar rozwoju zrównoważonego w powiecie bialskim – 17 gmin powiatu bialskiego; działalność władz gminy miejskiej Włodawa w zakresie marketingu terytorialnego ze szczególnym uwzględnieniem promocji”.

Wyniki badań były prezentowane na konferencjach naukowych zorganizowanych przez Katedrę Ekonomii i Zarządzania:

Lp.	Nazwa konferencji	Data organizacji
1.	Gospodarowanie na obszarach przyrodniczo cennych	20.11.2015 r
2.	Zarządzanie w nowej ekonomii instytucjonalnej	11-12.06.2015 r
3.	Biogospodarka jako konkurencyjny sektor rozwoju regionu	26-27.06.2014 r
4.	Potencjał konkurencyjny regionów, miast i przedsiębiorstw oraz możliwości jego aktywizacji	19-20.09.2013 r
5.	Marketing terytorialny jako czynnik rozwoju lokalnego i regionalnego	26-27.04. 2012 r

Rezultatem prowadzonych badań naukowych jest około 290 publikacji (w tym kilkanaście monografii) napisanych przez w sumie 27 wykładowców Katedry Ekonomii i Zarządzania, wydanych w latach 2012-2015. Ich szczegółowe zestawienie przedstawiono Zespołowi Oceniającemu PKA w trakcie wizytacji. Znaczna ich część została opublikowana w uczelnianych czasopismach naukowych: Rozprawy Społeczne, Studia Ekonomiczne i Regionalne, Health Problems of Civilization (istniejących od 2007 roku).

2.5 Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz w jego realizacji.

W Zakładzie Ekonomii prowadzone są badania naukowe w obszarze, dziedzinach i dyscyplinach naukowych związanych z kierunkiem *ekonomia*, a wyniki badań wykorzystuje się w procesie kształcenia do aktualizacji treści przekazywanych młodzieży akademickiej. Wiedza z badań wykorzystywana jest w procesie dydaktycznym. Wyniki badań są publikowane w czasopismach uczelnianych i zalecane do wykorzystania w pracach dyplomowych.. Efekty prowadzonych badań pogłębiają wiedzę i podnoszą kwalifikacje kadry naukowo-dydaktycznej.

1. Ocena – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

3. Uzasadnienie

Nauczyciele akademicki zaliczani do minimum kadrowego posiadają odpowiedni dorobek naukowy w obszarze nauk społecznych w dyscyplinach naukowych: *ekonomia*, nauki o zarządzania więc w dyscyplinach do których odnoszą się kierunkowe efekty kształcenia. Struktura kwalifikacji naukowych nauczycieli akademickich tworzących minimum kadrowe jest adekwatna do specyfiki

oceniającego kierunku. Do minimum kadrowego zaliczono 15 osób w tym 7 samodzielnych nauczycieli akademickich i 8 doktorów.

Kwalifikacje nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów spełniają wymogi dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim. Kadra prowadząca zajęcia na posiada relatywnie duży dorobek naukowy, który jest systematycznie ewidencjonowany na stronie internetowej biblioteki. Obsada zajęć jest adekwatna do dorobku naukowego wykładowców. W nielicznych sytuacjach wykłady z przedmiotów specjalnościowych powierzane są nauczycielom akademickim z tytułem zawodowym magistra. Kadra akademicka posiada duże doświadczenie w prowadzeniu zajęć dydaktycznych

Polityka kadrowa wspiera rozwój naukowy i kompetencje dydaktyczne kadry akademickiej. Dobór kadry akademickiej jest właściwy. Wydział wspiera finansowo i organizacyjnie nauczycieli akademickich w ich procedurach awansowych

Generalnie badania naukowe realizowane przez pracowników naukowo-dydaktycznych Zakładu Ekonomii dobrze komponują się z kształceniem ogólnoakademickim na ocenianym kierunku studiów. Są one adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Słabszą stroną kadry jest niewystarczający udział w projektach o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Być może jest to po części pochodną dużych obciążeń dydaktycznych nauczycieli akademickich zatrudnionych na pełnych etatach. W 2014 roku realizowano 1 projekt NCN, 3 projekty wewnętrzne, 5 badań na potrzeby rozpraw doktorskich i 2 inne projekty. Zaleca się podniesienie skuteczności w ubieganiu się o granty badawcze finansowane z zewnętrznych źródeł. Jest to działanie konieczne w celu nadania Uczelni w pełni akademickiego charakteru

Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku studiów *ekonomia*. Badania naukowe pracowników Zakładu Ekonomii prowadzone są w ramach obszarów, dziedzin i dyscyplin naukowych zgodnych z kierunkiem studiów. Uzyskiwane wyniki badań są wykorzystywane w procesie kształcenia. W badaniach aktywnie uczestniczą studenci, w szczególności w ramach Studenckiego Koła Naukowego „Progres”. Szczegółowe informacje na temat działalności koła przekazano Zespołowi Wizytującego PKA zarówno w postaci sprawozdań z jego działalności, jak i podczas spotkania z członkami koła.

4. Zalecenia

Zespół Oceniający zaleca rozwijanie działalności badawczej z udziałem studentów i skuteczniejsze aplikowanie o granty naukowe w NCN i NCBiR.

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, w przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku praktyki te zostały uwzględnione.*

Wydział Nauk Ekonomicznych i Technicznych, Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym i kulturalnym na kilku obszarach. Pierwszym jest współdziałanie z Konwentem Uczelni, do którego kompetencji należy m.in. wyrażenie opinii dotyczących potrzeb kształcenia i prowadzenia działalności naukowo-badawczej i wdrożeniowej. W pracach Konwentu uczestniczą m.in. przedstawiciele lokalnych i regionalnych przedsiębiorstw i instytucji oraz stowarzyszeń zawodowych. Szczególnie cenne są opinie przedstawicieli potencjalnych pracodawców studentów, w tym samorządu terytorialnego. Organizowane przez WNET konferencje, np. na temat budżetu zadaniowego, strategii rozwoju lokalnego i regionalnego, marketingu terytorialnego umożliwiły pogłębienie współpracy z samorządami terytorialnymi i przedstawicielami resortu finansów.

Kolejną płaszczyzną współpracy z interesariuszami zewnętrznymi są indywidualne inicjatywy pracowników naukowo-dydaktycznych, którzy są związani z różnymi podmiotami zewnętrznymi ze względu na to, że pełnią w nich rolę ekspertów, doradców. Okazją do wymiany myśli i poglądów z praktykami gospodarczymi są nie tylko spotkania z członkami Konwentu Uczelni, ale również

seminaria i sympozja naukowe z udziałem przedstawicieli lokalnego biznesu. Dotyczą one np. problemów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej na obszarach transgranicznych, możliwości finansowania działalności gospodarczej ze źródeł Unii Europejskiej oraz trendów gospodarczych, jak i możliwości wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

Zakład Ekonomii ściśle współpracuje z podmiotami otoczenia gospodarczego z którymi zawarto długoterminowe, ogólne porozumienia w sprawie realizacji praktyk. Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono wgląd do podpisanych porozumień, wśród których były między innymi::

- Urząd Miasta w Białej Podlaskiej,
- Bank Spółdzielczy w Białej Podlaskiej,
- Urząd Skarbowy w Białej Podlaskiej,
- Izba Celna w Białej Podlaskiej,
- PSS „Społem” w Białej Podlaskiej,
- Kredyt Bank w Białej Podlaskiej,
- PHU „Merkury” Marek Goławski w Białej Podlaskiej,
- Ochotnicze Hufce Pracy Centrum Edukacji i PRACY Młodzieży w Białej Podlaskiej.

Podczas spotkania z przedstawicielami pracodawców obecnych było 5 osób: wójt Gminy Rokitno, Prezes Białskopodlaskiej Izby Gospodarczej, właścicielka firmy księgowej, dyrektor lokalnego oddziału BZ WBK S.A. oraz prezes zarządu firmy PETRODOM VENNA Sp. z o.o. Przedstawiciele pracodawców zadeklarowali, że systematycznie opiniują programy kształcenia, np. Uczelnia corocznie realizuje badania ankietowe wśród praktyko dawców. Wójt Gminy Rokitno zadeklarował, że pragnie zgłosić tematy kilku prac dyplomowych, których rezultaty pomogą usprawnić funkcjonowanie urzędu, np. w takich kwestiach jak obsługa interesantów.

Z kolei wśród interesariuszy wewnętrznych znajdują się nauczyciele akademicy oraz pracownicy administracyjni, Sekcja Praktyk i Biura Karier oraz pracownicy biblioteki PSW. Do współpracy angażowani są również studenci, a w szczególności ich przedstawiciele w wydziałowych i uczelnianych organach kolegialnych oraz członkowie SKN „Progres”.

1. Ocena – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

3. Uzasadnienie

Oceniany Wydział współpracuje z otoczeniem społecznym i gospodarczym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi prowadzona jest w sposób prawidłowy i umożliwia optymalizację programów kształcenia, organizację praktyk zawodowych oraz wymianę poglądów na temat oczekiwań rynku pracy od absolwentów kierunku *ekonomia*.

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem. *

Kryterium 3.2 nie podlega ocenie.

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także prowadzenie badań naukowych

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów badawczych ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, tj. liczby studentów oraz do prowadzonych badań naukowych. Jednostka zapewnia studentom dostęp do laboratoriów w celu wykonywania zadań wynikających z programu studiów oraz udziału w badaniach.*

Zespół Wizytujący PKA ocenia bazę naukowo-dydaktyczną Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, która przeznaczona jest na realizację procesu nauczania na ocenianym kierunku studiów *ekonomia* jako bardzo dobrą. Infrastrukturę dydaktyczną tworzą sale wykładowe, ćwiczeniowe, seminaryjne, laboratoryjne oraz biblioteka, czytelnia i hala sportowa. Pomieszczenia te mieszczą się w trzech budynkach, stanowiących własność Uczelni. Dwa z nich

położone są przy ulicy Sidorskiej w bezpośrednim sąsiedztwie, a 300 metrów dalej znajduje się nowoczesny akademik i oddana w 2014 roku do użytku imponująca hala sportowa.

W budynku głównym znajduje się 50 pomieszczeń dydaktycznych, na które składa się: 37 sal wykładowych i ćwiczeniowych, 9 pracowni komputerowych oraz 6 auli - łącznie na ponad 1000 miejsc, w tym jedyna w mieście aula widowiskowa na 400 miejsc. W budynku znajduje się także Publiczne Telecentrum na 30 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu, skanerami, drukarką, kopiarką. W drugim obiekcie dydaktycznym zlokalizowane są pomieszczenia dydaktyczne, w tym 2 aule, biblioteka i czytelnia. Trzecim obiektem jest Hala Sportowa, która mieści boiska do gier zespołowych i widownię na ok. 700 miejsc, a także ściankę wspinaczkową. Zaplecze hali stanowi sala fitness, siłownia, pomieszczenia odnowy biologicznej. Kompleks boisk sportowych składa się z boiska do piłki nożnej wraz z trybunami, boiska do piłki siatkowej, koszykowej oraz tenisa ziemnego z możliwością jego podziału na 3 boiska treningowe. W pozostałej części budynku znajduje się 11 sal dydaktycznych oraz 4 aule, przy czym każda z nich ma 60-100 miejsc. Na terenie kampusu studenci mają zapewniony dostęp do Internetu przez Wi-Fi. Baza dydaktyczna jest dobrze dostosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Tak nowoczesnej bazy dydaktycznej mogą studentom PSW pozazdrościć nawet studenci renomowanych uniwersytetów Poznania czy Szczecina.

Zespół oceniający pragnie zauważyć, iż w programie studiów znajdują się takie przedmioty jak np. „Ekonometria”, „Ekonometria i prognozowanie procesów gospodarczych” czy „Rachunkowość”. Wymagają one wykorzystania specjalistycznych programów komputerowych, które przy obecnej rzeczywistości technologicznej są już warunkiem koniecznym kształcenia na poziomie wyższym. Uczelnia dysponuje oprogramowaniem standardowym jak np. MS Office oraz posiada programy specjalistyczne do wykorzystania w ramach przedmiotów ilościowych np. Statistica oraz przedmiotów związanych z rachunkowością np. Symfonia. W przypadku przedmiotu „Ekonometria” ZO PKA zauważył, że zadania były przez studentów liczone w sposób tradycyjny, zaleca się zatem większe wykorzystywanie posiadanego oprogramowania w procesie dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów.

Warto również podkreślić, że władze Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej planują kolejne ważne inwestycje infrastrukturalne, w tym budowę nowoczesnej biblioteki oraz parku technologicznego. W ciągu minionych 5 lat PSW znacznie powiększyła swoją bazę materialną, głównie dzięki skutecznemu aplikowaniu o środki unijne oraz konsekwentnej polityce inwestycyjnej. Dzięki temu warunki studiowania w Uczelni uległy istotnej poprawie. Niewątpliwie wyzwaniem dla władz Uczelni i wydziału są wzrastające koszty utrzymania posiadanej infrastruktury naukowo-dydaktycznej oraz trudności z pozyskiwaniem nowych środków na badania naukowe z pozauczelnianych źródeł krajowych i europejskich.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA pozytywnie ocenili infrastrukturę dydaktyczną i naukową jednostki. W ich opinii liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych są odpowiednie. Sale posiadają sprzęt audiowizualny wykorzystywany przez nauczycieli akademickich podczas zajęć. Studenci mają dostęp do specjalistycznych sal i laboratoriów w celu wykonywania zadań w ramach programu studiów i prowadzenia badań naukowych.

Infrastruktura Wydziału Nauk Ekonomicznych i Technicznych jest przystosowana dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami narządu ruchu. W budynku wydziału znajdują się podjazdy i windy, a w salach oraz bibliotece jest uwzględnione wyposażenie dla osób z innymi niepełnosprawnościami, np. dla osób niedosłyszących lub niedowidzących.

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki.*

W kolekcji bibliotecznej zgromadzono 754 tytuły publikacji, w tym 1885 egzemplarzy związanych tematycznie z kierunkiem *ekonomia*. Literatura zalecana w sylabusach znajduje się w zbiorach bibliotecznych. Ponadto, z zakresu ekonomii gromadzonych jest 9 bieżących czasopism (w tym: „Bank i Kredyt”, „Ekonomiczne Problemy Usług”, „Gospodarka Narodowa”, „Przegląd Statystyczny”). Dostępne są także otwarte czasopisma o zasięgu międzynarodowym posiadające Impact Factor (np. „Journal of Economic Perspectives”, „Monthly Labor Review” czy „International Journal of Central Banking”). W zbiorach znajduje się także 19 zarchiwizowanych jednostek

inwentarzowych czasopism o tematyce ekonomicznej. Zbiory w całości opracowane są komputerowo i studenci mają możliwość rezerwowania i zamawiania książek on-line. Biblioteka dysponuje 20 komputerami, stałym dostępem do Internetu oraz możliwością korzystania z sieci bezprzewodowej. Dostępne są bazy elektroniczne WBN. Istnieje możliwość korzystania z dostępu do baz z komputerów domowych. Uruchomiony jest dostęp do cyfrowej wypożyczalni BN-Academica i licencjonowanych zasobów I-buk. Biblioteka wyposażona jest w stanowisko dla osób niepełnosprawnych. Czas pracy biblioteki jest dostosowany do potrzeb studentów. Biblioteka uczelniana posiada bardzo czytelną i przejrzystą stronę internetową, na której student może znaleźć wszelkie niezbędne informacje.

W ocenie studentów Biblioteka jest dobrze wyposażona w literaturę potrzebną do realizacji zamierzonych efektów kształcenia. Każdy student ma dostęp do źródeł elektronicznych zarówno bezpłatnych jak i płatnych. Biblioteka jest otwarta w godzinach odpowiadających potrzebom studentów. W Bibliotece występują stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu oraz czytelnia

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów

Na ocenianym kierunku *ekonomia* nie jest prowadzone kształcenie na odległość.

1. Ocena – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

3. Uzasadnienie

Baza dydaktyczna umożliwia realizację programu kształcenia oraz pełne osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także prowadzenie badań naukowych. Jest to baza nowoczesna i systematycznie rozbudowywana. Nieco słabiej na tle sal wykładowych, hali sportowej i akademika prezentuje się czytelnia i biblioteka, ale Uczelnia planuje budowę nowej biblioteki.

Kolekcja biblioteczna jest raczej skromna jeśli chodzi o liczbę woluminów, jednak w zbiorach bibliotecznych znajdują się zarówno pozycje zalecane w sylabusach jak i 9 bieżących czasopism oraz czasopisma otwarte z IF. Dostępne są także bazy elektroniczne WBN Biblioteka wyposażona jest w stanowisko dla osób niepełnosprawnych.

W opinii studentów jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową, która umożliwia realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim oraz prowadzenie badań naukowych. W salach dydaktycznych jest dostępny sprzęt audiowizualny, z którego korzystają nauczyciele akademicy. Biblioteka posiada odpowiednie zasoby literaturowe oraz stanowiska komputerowe i czytelnię, gdzie studenci mogą pogłębiać swoją wiedzę. Budynek Wydziału i sale dydaktyczne są przystosowane do osób z niepełnosprawnościami.

4. Zalecenia

- większe wykorzystywanie posiadanego oprogramowania w procesie dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów i zaznaczenie tego w kartach modułów kształcenia.

-Intensyfikację działań na rzecz szybkiego oddania do użytku nowej biblioteki i czytelnia.

-Podjęcie działań na rzecz utworzenia nowoczesnej platformy e-learningowej, której celem byłoby wsparcie studentów w procesie nauczania, a w przyszłości uruchomienie kształcenia na odległość w zakresie wybranych modułów przedmiotów.

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy

5.1 Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów, poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności badawczych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach.*

Studenci są zadowoleni z opieki dydaktycznej i naukowej. Nauczyciele akademicy są dostępni podczas konsultacji oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej. Terminy konsultacji są dostosowane do formy i trybu studiów oraz do planu zajęć.

W Uczelni istnieje możliwość ubiegania się o Indywidualny Program Studiów i Planu Kształcenia, którego proces aplikacji jest transparentny i został opisany w Regulaminie Studiów. Tylko kilku studentów korzysta z tej formy indywidualizacji procesu kształcenia z uwagi na brak zainteresowania takim narzędziem ze strony innych studentów.

W opinii studentów proces dyplomowania jest przejrzysty i zrozumiały. Studenci są zobowiązani do wyboru opiekuna pracy dyplomowej na 4 semestrze. Studenci wyrazili opinię, że podczas realizacji pracy dyplomowej, współpraca i wsparcie merytoryczne otrzymywane od opiekuna są odpowiednie. Studenci pozytywnie ocenili liczbę osób przypadającą na jednego opiekuna. SeminaRIA odbywają się w ramach zajęć, podczas których studenci prezentują swoje postępy w pisaniu pracy dyplomowej. Studenci pozytywnie oceniają taką formę seminarium.

W ramach kierunku *ekonomia* w Uczelni działa jedno Koło Naukowe „Progress”, które zrzesza wielu studentów wszystkich lat. Uczelnia wspomaga działalność koła naukowego poprzez dofinansowanie ich inicjatyw. Członkowie kół naukowych mogą korzystać z infrastruktury naukowej i dydaktycznej, aby realizować swoje projekty.

Studenci uważają, że programy studiów i efekty kształcenia, które są dostępne na stronie internetowej Uczelni są dla nich wystarczającym źródłem informacji na temat przedmiotu. W ich opinii treści sylabusów są kompletne i wspomagają ich proces uczenia się. Karty przedmiotów zawierają wszelkie niezbędne informacje nt. zaliczenia przedmiotów, efektów kształcenia, wymiarze godzin, literaturze. Zamieszczone tam informacje pomagają studentom w wyborze specjalności lub modułu kształcenia.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci poinformowali, że prowadzący udostępniają materiały pomocnicze, np. dodatkowe arkusze ćwiczeniowe, literatura, które w ich opinii są bardzo przydatne.

W Uczelni istnieją dwie formy mechanizmów motywujących studentów, którymi są stypendium rektora finansowane z Funduszu Pomocy Materialnej oraz możliwość uzyskania tytułu najlepszego absolwenta Wydziału. Zasady uzyskiwania dodatkowych wyróżnień określa Rektor. Przy przyznawaniu ww. stypendiów brane są pod uwagę średnia ocen oraz osiągnięcia naukowe, sportowe i artystyczne. Ponadto Samorząd Studencki przyznaje nagrody pieniężne w plebiscycie „Sówki” w kategoriach: sportowiec, naukowiec, lider absolwentów i społecznik. W opinii studentów takie systemy motywacyjne są satysfakcjonujące.

Przyznawanie pomocy materialnej odbywa się na zasadach opisanych w Regulaminie przyznawania i ustalania wysokości świadczeń pomocy materialnej dla studentów Państwowej Wyższej Szkoły im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, którego kopię otrzymano podczas wizytacji. Na podstawie otrzymanego dokumentu stwierdzono, że Regulamin nie został dostosowany do wymogów wynikających z ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym o czym świadczy brak możliwości ubiegania się o stypendium rektora przez studentów I roku, którzy w szkole średniej byli laureatami lub finalistami olimpiad przedmiotowych.

Poza ww. uchybieniem należy stwierdzić, że zasady otrzymywania wszelkich świadczeń pomocy materialnej są przejrzyste i zrozumiałe dla studentów oraz są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Regulamin przyznawania pomocy materialnej został ustalony przez Rektora w porozumieniu z Samorządem Studenckim zgodnie z art. 186 pkt. 1 ustawy. Przyznawanie stypendiów należy do obowiązków Wydziałowej Komisji Stypendialnej, w której większość stanowią studenci zgodnie z art. 177 ust. 3 Ustawy.

Uczelnia dysponuje również Domami Studenckimi, w których o miejsca może starać się każdy student w oparciu o dokumentację potwierdzającą sytuację materialną. W opinii studentów zasady ubiegania się o miejsce w Domu Studenckim są przejrzyste i zrozumiałe. Ponadto każdy student, który jest zainteresowany zamieszkaniem w akademiku, może otrzymać takie miejsce.

W Uczelni istnieje dodatkowe wsparcie dla wszystkich zainteresowanych studentów w postaci finansowania przejazdów Komunikacją Miejską w Białej Podlaskiej, dzięki czemu studenci mogą bezpłatnie poruszać się po terenie miasta. Ponadto co roku w miesiącu grudniu jest wypłacane dodatkowe świadczenie dla osób, które posiadają stypendium socjalne lub rektora. Studenci są bardzo zadowoleni z dodatkowego wsparcia.

Studenci są zadowoleni z systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej w Państwowej Szkole Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Studenci wszelkie skargi i

zastrzeżenia mogą składać do Samorządu Studenckiego lub do Prodziekana, co oceniają pozytywnie. Podczas spotkania z ZO PKA studenci pozytywnie ocenili proces kształcenia realizowany na wizytowanym kierunku. Nie mieli żadnych zastrzeżeń, co do systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej.

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową oraz nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem naukowym.*

Uczelnia umożliwia studentom udział w mobilności międzynarodowej w ramach programu Erasmus+. Podczas spotkania z ZO PKA studenci pozytywnie ocenili wsparcie ze strony Uczelni w zakresie organizacji wymiany międzynarodowej. Na podstawie analizy własnej należy stwierdzić, że Uczelnia służy studentom pomocą przez codzienne dyżury, na których można skompletować dokumentację. Program Erasmus w Uczelni ma swoją stronę internetową, gdzie są zamieszczone wszelkie potrzebne informacje o możliwościach, w tym nt. funkcjonowania systemu ECTS. Jednostka ma podpisanych 40 umów z Uczelniami zagranicznymi, natomiast studenci nie są zainteresowani udziałem w wymianie zagranicznej głównie z uwagi na brak wystarczających środków finansowych. W Jednostce nie funkcjonuje żadna forma wymiany krajowej dla studentów.

5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności, współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku.*

Studenci kierunku *ekonomia* mają możliwość kontaktu z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Wydział Nauk Ekonomicznych i Technicznych współpracuje z wieloma firmami i instytucjami związanymi z wizytowanym kierunkiem studiów. Studenci mają możliwość odbywania praktyk w instytucjach współpracujących z Wydziałem oraz perspektywę zatrudnienia nich.

Biuro Karier realizuje szkolenia i doradztwo zawodowe mające na celu ułatwienie procesu wchodzenia na rynek pracy przez studentów. Dodatkowo organizuje spotkania z pracodawcami na temat rynku pracy oraz organizuje szkolenia prowadzone przez przedstawicieli firm, które mają na celu rozwój studentów kierunku *ekonomia*. Aktywni studenci współpracujący przy badaniach naukowych lub działający w Kołach Naukowych mają możliwość wyjazdów na konferencje naukowe oraz organizowania własnych.

Władze Uczelni wspierają Samorząd Studencki, który podejmuje działania mające charakter kulturalny jak i wspierający proces kształcenia. Przedstawiciele Samorządu Studenckiego pozytywnie ocenili współpracę z Władzami Wydziału jak i oferowane przez nich wsparcie.

W opinii studentów obecnych podczas spotkania ZO PKA działania podejmowane przez Wydział w kontekście stwarzania warunków do kontaktu z otoczeniem społeczno-gospodarczym są odpowiednie.

5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia oraz w badaniach naukowych.

Uczelnia zapewnia odpowiednią opiekę dydaktyczną dla studentów z niepełnosprawnościami. Na Wydziale funkcjonuje Pełnomocnik ds. osób niepełnosprawnych, który odpowiada za zapewnienie opieki dla studentów. Studenci niepełnosprawni mogą się ubiegać o dostosowanie zaliczeń i egzaminów do ich możliwości w zależności od stopnia i rodzaju niepełnosprawności. W Uczelni istnieje możliwość ubiegania się o stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych oraz zapomogę, co w opinii studentów jest wystarczające. Na podstawie analizy własnej należy stwierdzić, że Jednostka zapewnia studentom z niepełnosprawnościami wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia.

5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.

Godziny otwarcia dziekanatu, są dostosowane do potrzeb studentów. Studenci pozytywnie ocenili

kompetencje oraz kulturę pracy pracowników dziekanatu. Dostęp do informacji na temat programu kształcenia i procedur toku studiów studenci mają zapewniony poprzez stronę internetową Wydziału, system elektroniczny oraz tablice informacyjne znajdujące się na korytarzach Wydziału. Znajdują się tam informacje dotyczące programu kształcenia i funduszu pomocy materialnej. Harmonogram roku akademickiego i sesji oraz plany zajęć są ogólnodostępne na stronie internetowej Uczelni. Na stronie internetowej znajduje się Regulamin Studiów i jest on ogólnodostępny dla studentów. Studenci obecni podczas spotkania z ZO PKA pozytywnie ocenili dostęp do informacji na temat programu kształcenia oraz funduszu pomocy materialnej

1. Ocena – **w pełni**

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

3. Uzasadnienie

Jednostka zapewnia wsparcie w procesie uczenia się poprzez odpowiednią pomoc naukową i dydaktyczną. Prowadzący są dostępni dla studentów poza zajęciami w ramach godzin przyjęć. Studenci kierunku *ekonomia* mają możliwość skorzystania z programów wymiany zagranicznej. Wydział wspiera studentów w kontaktach z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz we wchodzeniu na rynek pracy poprzez współpracę z przedsiębiorstwami. Jednostka wspiera w procesie kształcenia studentów z niepełnosprawnościami. Obsługa administracyjna na Wydziale w opinii studentów jest kompetentna i spełnia ich oczekiwania.

4. Zalecenia

Zaleca się dostosowanie Regulaminu przyznawania pomocy materialnej do wymogów wynikających z ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów

6.1 Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu:*

6.1.1. projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych,*

W ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w Wydziale Nauk Ekonomicznych i Technicznych Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej Wydziałowa Komisja Jakości Kształcenia poddaje ocenie procedury dotyczące projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Stosowana jest ogólnouczelniana procedura *PZ 4: Tworzenie programów kształcenia* dotycząca projektowania i zmian w programie kształcenia regulująca: *sposób opracowywania programu kształcenia, wykaz dokumentów programu kształcenia, tryb tworzenia, zatwierdzania i doskonalenia Kart Modułu Kształcenia, w tym programu kształcenia*. Ponadto zawiera przypisanie osób i gremiów odpowiedzialnych za poszczególne zadania, nie wspomniano jednak o zasięgnięciu opinii u interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Nauczyciele akademicki, jako interesariusze wewnętrzni biorą czynny udział w procesie projektowania efektów kształcenia poprzez opracowanie Kart Modułów Kształcenia wraz z formami realizacji efektów kształcenia oraz metodami ich weryfikacji. Z kolei w procesie doskonalenia dokonują przeglądu w/w Kart, na podstawie którego mają możliwość zgłoszenia zmian. Udział nauczycieli akademickich w powyższym procesie odbywa się także poprzez prace w Wydziałowej Komisji Jakości Kształcenia oraz Zespole Programowym kierunku Finanse i Rachunkowość. W przypadku studentów, jako interesariuszy wewnętrznych udział w procesie projektowania i doskonalenia programu kształcenia odbywa się poprzez Samorząd Studencki oraz przedstawicieli w Wydziałowej Komisji Jakości Kształcenia, Zespole Programowym kierunku Finanse i Rachunkowość. Udział interesariuszy zewnętrznych w tworzeniu programu kształcenia odbywa się przez nauczycieli akademickich- praktyków, którzy na bieżąco przenoszą na

proces kształcenia doświadczenia oraz oczekiwania i potrzeby rynku pracy, jak również Konwent zrzeszający przedstawicieli otoczenia społeczno- gospodarczego, co więcej mając na uwadze potrzeby rynku pracy prowadzi się konsultacje z przedsiębiorcami, Samorządem w celu pozyskania ich opinii o programie kształcenia. W przypadku absolwentów studenci przy zdaniu karty obiegowej wypełniają ankietę, w której dokonują oceny programu kształcenia, w tym osiągniętych efektów kształcenia, poziomu przygotowania do pracy zawodowej oraz oferty edukacyjnej Uczelni, w przypadku absolwentów objętych monitoringiem losów zawodowych po roku od ukończenia studiów uzyskane opinie posłuży przy zmianie profilu na praktyczny.

Studenci są członkami Rady Wydziału (z zachowaniem wymagań zawartych w art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, który stanowi o co najmniej 20% udziale studentów i doktorantów w radzie podstawowej jednostki organizacyjnej) i Wydziałowej Komisji Jakości Kształcenia. Z protokołów z posiedzeń Rady Wydziału wynika, że studenci przychodzą na posiedzenia oraz aktywnie partycypują w punktach dotyczących studentów. Studenci biorą czynny udział w pracach WKJK i konsultują programy i plany studiów. Studenci mają zapewnioną autonomię w zakresie delegowania przedstawicieli do odpowiednich gremiów i opiniują programy, w tym plany studiów zgodnie z art. 68, ust. 1, pkt. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

6.1.2 monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania,

W ramach monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia rozwiązania systemowe przewidują stosowanie procedury: *ankietyzacji studentów*, której pytania dotyczą efektów kształcenia; *hospitacji zajęć dydaktycznych*; *monitorowania losów zawodowych absolwentów*, mająca na celu pozyskanie informacji o osiągniętych efektach kształcenia i ich przydatności na rynku pracy, w tym czynnikach mających wpływ na stopień ich osiągania (warunki studiowania); *przeglądu Kart Modułów Kształcenia wraz z analizą skali ocen*. W ramach monitorowania dokonuje się oceny stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania, a zatem na podstawie szczegółowego opisu trybu i zasad dokonywania oceny, w tym przyjętych mierników ilościowych i jakościowych sporządzane jest przez Dziekana Wydziału oraz Wydziałową Komisję Jakości Kształcenia stosowne sprawozdanie. Monitorowaniu służy również w/w procedura hospitacji, w ramach której ocenia się przygotowanie merytoryczne wykładowcy pod względem zgodności tematyki zajęć dydaktycznych z sylabussem przedmiotu i założonymi efektami kształcenia. Ponadto ocenie podlega także weryfikowanie efektów kształcenia założonych do realizacji w procesie dyplomowania który wskazuje, iż zapewnia się dbałość o właściwą jakość prac dyplomowych, o czym świadczą zapisy określone w Regulaminie studiów oraz procedurach: *PW 3: Proces dyplomowania*, *PK 1: Ocena jakości procesu dyplomowania*, regulujących zasady składania prac dyplomowych i dokonywanie ich recenzji, przebieg egzaminu dyplomowego, powierzanie funkcji promotora i recenzenta pracy dyplomowej. A zatem student wykonuje pracę dyplomową pod kierunkiem „*samodzielnego pracownika nauki*”, natomiast w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora stosownego upoważnienia dokonuje Rada Wydziału, która zatwierdza listę wszystkich nauczycieli akademickich uprawnionych do prowadzenia seminariów, w tym pełnienia roli promotorów oraz recenzentów prac dyplomowych, których kwalifikacje podlegają szczególnej analizie. Rada Wydziału zatwierdza także tematy prac dyplomowych. Ponadto Komisja do oceny jakości prac dyplomowych po zakończeniu procesu dyplomowania w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące dokonuje dodatkowej, wybiórczej weryfikacji trzech prac dyplomowych z każdego kierunku studiów pod względem sprawdzenia: zawartości merytorycznej czy odpowiada tematowi pracy, wykazu bibliografii pod względem ilości i aktualności, recenzji, a także przebiegu egzaminu dyplomowego pod względem możliwości wystąpienia zjawiska zawyżania, bądź zaniżania ocen, przeglądu pytań zadanych w trakcie egzaminu dyplomowego i ich zgodności z zestawem pytań obowiązującym dla kierunku, właściwej interpretacji wydruku z systemu antyplagiatowego, a zatem dodatkowemu sprawdzeniu podlega nadzór promotora i recenzenta w celu sprawdzenia czy jest sprawowany właściwie- do wglądu Zespołu PKA przedstawiono sprawozdanie z prac Komisji za rok ak. 2014/2015 z dn. 22.09.2015 r., na podstawie którego w ramach Katedry przekazano zalecenia promotorom i recenzentom prac dyplomowych. W zakresie wymogu dotyczącego sprawdzania prac dyplomowych przez system antyplagiatowy należy

stwierdzić, iż pod nadzorem Wydziałowego Pełnomocnika ds. systemu antyplagiatowego kompleksowo w systemie Plagiat.pl stosowana jest *PWA 1: Procedura antyplagiatowa*, której celem jest kontrola prac dyplomowych przed dopuszczeniem do obrony. W przypadku wygenerowania przez system raportu ze wskazaniem przekroczonych wartości co najmniej jednego z progów współczynników prawdopodobieństwa promotor podejmuje decyzję czy zapożyczenia wykryte w pracy są dopuszczalne (sporządza „*Protokół oceny oryginalności pracy*”) czy też niezbędne jest jej skierowanie do poprawy, a zatem właściwie czuwa się nad wykrywaniem i zapobieganiem plagiatów. W przypadku dopuszczenia się przez studenta plagiatu przyjęta procedura wskazuje na wszczęcie wobec niego postępowania dyscyplinarnego. W toku wizytacji zapewniono, iż dotychczas na wizytowanym kierunku studiów na większą skalę nie zidentyfikowano zjawiska, choć miały miejsce przypadki podejrzenia popełnienia plagiatu i cofnięcia prac do poprawy.

W opinii studentów, Monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wydziale odbywa się głównie poprzez podsumowanie etapu na podstawie wyników ankietyzacji, której pytania dotyczą efektów kształcenia, procedury hospitacji zajęć dydaktycznych, w ramach której oceniana jest zgodność tematyki zajęć z sylabusami i założonymi efektami kształcenia oraz hospitacji, które są następnie omawiane podczas posiedzeń Rady Wydziału, gdzie studenci mają swoich reprezentantów. Wyniki ankiet są udostępniane Samorządowi Studenckiemu oraz są udostępniane pozostałym studentom na stronie internetowej Uczelni.

6.1.3 weryfikacji osiągniętych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania,*

W ramach systemu poddaje się ocenie przyjęte sposoby weryfikacji efektów kształcenia, którym służy procedura *PZ 6: Weryfikacja efektów kształcenia* oraz przeglądu Kart Modułu Kształcenia, a zatem ocenie podlegają przyjęte formy realizacji i metody weryfikacji efektów kształcenia. Wydziałowa Komisja Jakości Kształcenia oraz Dziekan Wydziału dokonują oceny metod weryfikacji efektów kształcenia osiągniętych w ramach poszczególnych form zajęć. Ocena opiera się na sprawdzeniu czy zastosowana forma zaliczenia/egzaminu jest tożsama ze wskazaną w Karcie Modułu Kształcenia oraz czy pozwoliła na zweryfikowanie określonych w sylabusie przedmiotu efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych- w toku wizytacji do wglądu Zespołu PKA przedłożono stosowną dokumentację potwierdzającą dokonywanie powyższej oceny, natomiast sformułowane wnioski wskazują, iż przyjęte formy realizacji i metody weryfikacji efektów kształcenia zasadniczo uznaje się za prawidłowe, choć w związku z potrzebami zgłoszonymi przez kadrę i studentów, w tym osób pełniących rolę promotorów oraz korzystaniem z programów statystycznych od naboru 2015/2016 dokonano zmiany formy realizacji zajęć z ćwiczeń na laboratoria w przypadku przedmiotu *Statystyka*. A zatem w ramach systemu identyfikuje się działania służące sprawdzeniu czy dobór metod realizacji i form weryfikacji efektów kształcenia jest właściwy, w przypadku zaistniałej potrzeby dokonuje się zmian.

Ocena zajęć i nauczyciela akademickiego jest przeprowadzana wśród studentów w formie ankiety papierowej na koniec każdego semestru. Kwestionariusz skonstruowany jest pytań i twierdzeń w postaci zamkniętej, a dodatkowo można wpisać swoje uwagi. Twierdzenia obejmują ocenę sylabusów pod względem zawartych w nim przydatnych informacji i dostępności, literatury, osiągnięcia efektów kształcenia na prowadzonych zajęciach, przygotowania i zachowania się podczas zajęć prowadzącego, systemu oceniania oraz dostępności prowadzącego podczas wyznaczonych konsultacji. Oceny z tych ankiet są zbierane i podsumowywane na koniec każdego etapu przez Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia, a następnie są udostępniane na stronie internetowej Wydziału. Studenci obecne działania oceniają pozytywnie.

6.1.4 zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów,

W wizytowanej Uczelni określono procedury dotyczące zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów, powołano Wydziałową Komisję ds. weryfikacji efektów uczenia się wraz z ustaleniem zakresu kompetencji. Ponadto ustalono tryb odwoławczy, procedurę przyjęcia na studia, arkusz wniosku z wymaganą dokumentacją oraz wzór protokołu Komisji. Na wizytowanym kierunku studiów dotychczas nie korzystano z powyższej

procedury. Procedura została objęta wewnętrznym systemem zapewnienia jakości kształcenia

6.1.5. wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia,*

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia właściwie odnosi się do problematyki monitorowania losów zawodowych absolwentów. Podkreśla się zobowiązanie Uczelni do prowadzenia monitoringu pomimo zwolnienia przez przepisy prawa. Jednostka monitoruje losy absolwentów na rynku pracy po roku, 3 i 5 latach od ukończenia studiów zgodnie z procedurą *PU 2: Monitorowanie karier zawodowych absolwentów*. Absolwenci wizytowanego kierunku studiów zostali objęci pierwszym etapem badania w 2015 roku, którego wyniki posłużyły zmianie profilu kształcenia na praktyczny.

Monitoring losów zawodowych absolwentów prowadzi corocznie Biuro Karier PSW w Białej Podlaskiej za pomocą ankiety elektronicznej. Badanie jest skierowane do absolwentów, którzy ukończyli studia 3 lata wcześniej. Celem badania jest poznanie opinii absolwentów o jakości kształcenia i organizacji procesu dydaktycznego na PSW i zdobycie informacji o ich aktualnej sytuacji zawodowej. Na podstawie analizy własnej można stwierdzić, że Rokrocznie Biuro Karier przekazuje Uczelnianej Komisji Jakości Kształcenia szczegółowe raporty dotyczące losów zawodowych absolwentów poszczególnych kierunków, na podstawie których są formułowane wnioski.

6.1.6. kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej,*

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje prowadzoną politykę kadrową. Kierownik Katedry oraz Dziekan Wydziału dokonują weryfikacji oraz oceny dorobku naukowego i kwalifikacji dydaktycznych kadry pod kątem adekwatności do realizowanego programu, w tym zakładanych efektów kształcenia. Ocena dotyczy sprawdzenia czy nauczyciele akademicy posiadają dorobek naukowy w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia wskazanemu dla kierunku „finanse i rachunkowość”, w zakresie dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia zdefiniowane dla wizytowanego kierunku. Ponadto zbadaniu podlega prawidłowość obsady dydaktycznej pod kątem sprawdzenia czy przydzielone zajęcia są zgodne z kwalifikacjami i kompetencjami. Prowadzi się także nadzór nad spełnieniem wymagań określonych przepisami prawa przez osoby stanowiące minimum kadrowe. Właściwie wspierany jest także rozwój naukowy pracowników, co potwierdzono podczas spotkania Kadry z Zespołem PKA. Nauczyciele akademicy, jako interesariusze wewnętrzni zapewnili o dofinansowywaniu przez Uczelnię publikacji, referatów, udziału w konferencjach, otwierania przewodów doktorskich. Wewnętrzny system zapewnienia jakości przewiduje procedurę *PW 1: Ocena pracownika dydaktycznego z uwzględnieniem wyników hospitacji oraz opinii wyrażonych przez studentów w procesie ankietyzacji*, co potwierdziła dokumentacja oraz grupy interesariuszy. Analiza wyników oceny okresowej, w tym protokołów z ewaluacji i hospitacji zajęć wykazała, iż uwagi i zalecenia w zakresie doskonalenia realizacji procesu kształcenia, w tym programu kształcenia są formułowane incydentalnie, wyniki są zasadniczo pozytywne, w ramach działań doskonalących stosowana jest zwyczajowo forma rozmowy podczas której informuje się o wyniku oceny, a w przypadku osób, względem których sformułowano uwagi rozmowa ma charakter dyscyplinujący. W wewnętrznym systemie przewidziana jest także procedura hospitacji, której konstrukcja wydaje się być zasadniczo poprawna. Hospitacji podlegają wszyscy pracownicy przynajmniej raz na dwa lata, a w przypadku wyniku negatywnego co najmniej raz w każdym roku akademickim. W procedurze wyszczególniono hospitacje diagnozujące, doradczo-doskonalące oraz kontrolno-oceniające, mogą być również przeprowadzane w trybie interwencyjnym przez Dziekana, Kierownika Zakładu, jak również na wniosek Uczelnianej Rady Samorządu Studenckiego. Hospitacje przeprowadzane są zgodnie z zatwierdzonym przez Dziekana Wydziału harmonogramem hospitacji ustalonym do 30 października przez Kierownika Zakładu, który zobowiązany jest także do dnia 30 czerwca przedstawić Dziekanowi roczne sprawozdanie z przeprowadzonych hospitacji. Pozytywnie należy ocenić określenie kryteriów oceny pracy nauczyciela w protokole z hospitacji zajęć dydaktycznych, w tym punktu pozwalającego na ocenę hospitującego w zakresie „szczególnie nowych, oryginalnych, nowatorskich ujęć treści, środków i

metod prowadzenia zajęć, które warto doskonalić i upowszechnić”. Analiza arkuszy pohospitacyjnych wskazuje, iż proces hospitacji można uznać za służący zapewnianiu lub doskonaleniu jakości, gdyż hospitacje odbywają się regularnie, w tym umożliwiają identyfikację przez hospitującego słabszych elementów procesu dydaktycznego, mogące służyć poprawie jakości pracy nauczyciela. Zwrócić należy jednak szczególną uwagę, iż w protokole z hospitacji punkt dotyczący uwag i spostrzeżeń hospitującego jest wypełniany w sposób niepogłębiony, a zatem o ograniczonej przydatności dla hospitolowanego. Przedstawiona do wglądu podczas wizytacji dokumentacja wskazuje, iż hospitacje wypadają na ogół pozytywnie, a ich wyniki uwzględniane są w okresowej ocenie pracowników oraz przy obsadzie zajęć dydaktycznych. Zgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami Uczelni systematycznie po każdym kwartale dokonuje się oceny pracowników niebędących nauczycielami akademickimi, w tym Sekretariatu wraz z uwzględnieniem opinii studentów, jeśli zostały sformułowane poprzez przedstawicieli w Samorządzie Studenckim, Wydziałowej Komisji Jakości Kształcenia, której wyniki służą premiowaniu, określeniu poziomu kompetencji oraz kwalifikacji w celu ich podnoszenia poprzez odpowiednie szkolenia.

6.1.7. wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej,

Wnioski z oceny nauczycieli akademickich sformułowane przez studentów w procesie ankietyzacji skutkują podjęciem działań w zakresie doskonalenia procesu kształcenia. Z przedłożonego do wglądu podczas wizytacji sprawozdania z ankietyzacji za rok ak. 2014/2015 wynika, iż większość badanych osób uzyskało ocenę pozytywną (ustaloną średnią arytmetyczną 4,43), a zatem badanie wykazało punktualne odbywanie się zajęć zgodnie z planem, realizowanie treści zgodne z programem kształcenia, wykorzystywanie w procesie dydaktycznym nowoczesnych środków dydaktycznych, a także życzliwość wykładowców. W przypadku osób ocenionych poniżej w/w średniej przeprowadzono rozmowy, podczas których omówiono sformułowane przez studentów uwagi. Na podstawie wyników ankiet sporządzany jest harmonogram przeprowadzania hospitacji, w którym wyznacza się te zajęcia i prowadzących, względem których sformułowano uwagi i zastrzeżenia w ankietach. Ponadto wyniki ankiet służą ocenie działalności dydaktycznej nauczyciela akademickiego podlegającego procedurze oceny okresowej, która wpływa na prowadzoną politykę kadrową. A zatem analiza wybranych arkuszy oceny okresowej pracowników wykazuje, iż w niemal każdym przypadku została wypełniona pozycja związana z oceną studencką. Zwrócić należy jednak szczególną uwagę, iż usprawnienia wymaga proces upowszechnienia wyników, gdyż studenci nie mają możliwości zapoznania się z nimi, a zatem nie są świadomi wpływu na kształt polityki kadrowej Uczelni, Wydziału związanej nie tylko z negatywnymi, ale również pozytywnymi aspektami, takimi jak nagrody czy wyróżnienia. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku oceny kadry wspierającej proces kształcenia.

Wyniki badań ankietowych są opracowywane przez Wydziałową Komisję Jakości Kształcenia i są elementem oceny okresowej pracownika. Studenci mają dostęp do wyników ankiety poprzez stronę internetową, na której są udostępniane. Oceny dokonywane są na koniec każdego semestru wśród wybranych prowadzących. Wyboru nauczycieli akademickich do oceny dokonuje Dyrekcja Zakładu, w ramach którego odbywa się kształcenie danej specjalności.

6.1.8. zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz środków wsparcia dla studentów,

Wdrożony wewnętrzny system zapewniania jakości przewiduje procedurę oceny zasobów materialnych, środków wsparcia dla studentów, zasobów bibliotecznych i ich dostępności. W trakcie wizytacji przedłożono stosowną dokumentację potwierdzającą dokonywanie powyższej oceny, jednak wyniki badania, w tym zróżnicowanie ocen wskazują, iż niezbędne jest sformułowanie uwag i zaleceń. Na potrzeby zgłoszone przez kadrę i studentów systematycznej aktualizacji podlega spis prenumerowanych czasopism o charakterze ekonomicznym, którego weryfikacja odbywa się w październiku każdego roku akademickiego, doposażono sale ćwiczeniowe w rzutniki multimedialne oraz wszystkie sale wykładowe i ćwiczeniowe w projektory. Ponadto w wyniku corocznej aktualizacji Kart Modułów Kształcenia w Bibliotece uzupełniane są brakujące pozycje literaturowe. Na potrzeby

studentów przygotowujących prace dyplomowe zakupiono program statystyczny Statistika, który ułatwia opracowywanie danych z badań własnych, gdyż zapewniono do niego swobodny i bezpłatny dostęp. W efekcie badania tego obszaru uzyskuje się pozytywne wyniki, które w ramach działań zwyczajowo przyjętych regularnie omawia się na zebraniach Katedry Ekonomii i Zarządzania oraz w toku kontaktów z interesariuszami, w tym studentami i nauczycielami akademickimi.

W ramach ankietyzacji zajęć dydaktycznych studenci nie mają możliwości oceny zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz oferowanych im środków wsparcia. Studenci jedynie mogą zgłaszać swoje uwagi na temat infrastruktury bezpośrednio do Władz Wydziału lub Samorządu Studenckiego. Zdaniem studentów obecna droga oceny zasobów materialnych wykorzystywanych w procesie kształcenia jest odpowiednia i wystarczająca.

6.1.9 sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia,

Funkcjonowanie systemu określającego sposoby gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia wraz z przypisaniem osób odpowiedzialnych za poszczególne procesy i zadania zostało uregulowane poszczególnymi procedurami. W ramach WSZJK studenci oraz Senacka Komisja Jakości Kształcenia dokonuje oceny zasobów informacyjnych Uczelni obejmującej m.in. dostępność informacji na temat WSZJK, w tym systemu upowszechniania informacji dotyczących wyników oceny jakości kształcenia oraz wprowadzanych zmian. W trakcie wizytacji studenci, jako interesariusze wewnętrzni sugerowali, iż przepływ informacji i komunikacji w zakresie zagadnień związanych z systemem zapewniania jakości kształcenia jest zachwiany, choć pozytywnie należy ocenić stworzoną studentom możliwość dokonania oceny tego aspektu procesu kształcenia w ankiecie wypełnianej podczas zdawania karty obiegowej. Do wglądu Zespołu PKA przedstawiono stosowną dokumentację potwierdzającą dokonywanie powyższej oceny, jednak opracowane wyniki wskazują, iż są to wyłącznie dane statystyczne, na podstawie których nie sformułowano rekomendacji i zaleceń mających na celu podjęcie działań doskonalących, pomimo zróżnicowanych ocen dostępność informacji została oceniona dość dobrze (4,17 w skali 1-5), a zatem można uznać, iż przyjęty sposób gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia jest właściwy, choć zasadna wydaje się potrzeba głębszej refleksji nad interpretacją otrzymanego wyniku.

6.1.10. dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach

Uczelnia zapewnia niezbędny dostęp do informacji o programie kształcenia, efektach kształcenia oraz o organizacji i procedurach toku studiów. W tym obszarze w ramach systemu wdrożono procedurę *PZ 7 Przechowywanie efektów kształcenia*, która określa zasady gromadzenia i archiwizowania prac etapowych studentów. Ponadto w ramach procesu ankietyzacji studenci oceniają prowadzących zajęcia w zakresie wypełniania obowiązków dydaktycznych, w tym przedstawienia Karty Modułu Kształcenia wraz z efektami kształcenia, sposobami metod ich realizacji oraz form weryfikacji. W ramach WSZJK studenci oraz Senacka Komisja Jakości Kształcenia dokonują oceny zasobów informacyjnych Uczelni (strona internetowa Uczelni, Wirtualny Dziekanat, gabloty, tablice), w tym dostępności informacji na temat programu kształcenia, opisu efektów kształcenia, do sylabusów przedmiotów, informacji dotyczących procesu kształcenia. Do wglądu Zespołu PKA przedstawiono stosowną dokumentację potwierdzającą dokonywanie powyższej oceny, której wyniki są zróżnicowane, co więcej stanowią wyłącznie dane statystyczne, na podstawie których nie sformułowano rekomendacji i zaleceń mających na celu podjęcie działań doskonalących. Zapewnieniem właściwego dostępu do informacji o programie kształcenia, efektach kształcenia oraz o organizacji i procedurach toku studiów we współpracy z Kierownictwem Zakładu Finansów i Rachunkowości zajmuje się Sekretariat Katedry Ekonomii i Zarządzania, który na bieżąco monitoruje aktualność i dostępność powyższych informacji.

Przyjętą w Systemie zasadą procesu udostępniania informacji o programie, w tym o zakładanych efektach kształcenia, jest umieszczanie ich na stronie internetowej Wydziału i na tablicach informacyjnych dziekanatu przez kierownika dziekanatu, co w sposób ciągły nadzorują właściwi

prodziekani i pełnomocnicy Dziekana. Szczegółowy opis programu kształcenia, w tym zakładane efekty kształcenia udostępniony jest na stronie internetowej Wydziału. W opinii studentów takie działania są skuteczne i oceniają je pozytywnie.

6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

Przeprowadzone podczas wizytacji rozmowy z przedstawicielami uczelni, Uczelnianej i Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, kadrami akademicką, studentami pozwala stwierdzić, iż Uczelnia, Wydział Nauk Ekonomicznych i Technicznych dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości. W wyniku tych prac Senat w dniu 29 września 2015 roku uchwałą nr 87/2015 roku przyjął zmodyfikowaną wersję systemu. W wyniku oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, w celu usprawnienia jego funkcjonowania i roli diagnozującej, zmodyfikowano strukturę organizacyjną systemu wprowadzając cztery szczeble : na poziomie zakładu, katedry, wydziału i uczelni. Kolejna analiza i ocena funkcjonowania systemu doprowadziła do opracowania kilkunastu procedur wspomagających badanie, analizę i ocenę poszczególnych obszarów jakości kształcenia. Następnie w celu podniesienia skuteczności wewnętrznego systemu opracowano narzędzia do diagnozowania roli poszczególnych czynników jakości kształcenia w tym zasad oceny weryfikacji efektów kształcenia, oceny kadry. Oceniając skuteczność systemu Uczelniana Komisja Jakości Kształcenia uznała, iż należy w zakresie tej oceny wyróżnić, z uwagi na jego szczególną rolę, proces dyplomowania. Powołano wydziałowe Komisje dyplomowania, których zadaniem jest ocena skuteczności systemu w procesie dyplomowania a w konsekwencji doskonalenie procesu dyplomowania,. Ponadto trzeba nadmienić, iż system umożliwił analizę i ocenę jakości prac dyplomowych, sposobów weryfikacji efektów kształcenia, wyników ankietyzacji dotyczących ewaluacji procesu dydaktycznego i kadry akademickiej, współpracy z interesariuszami zewnętrznymi a wnioski z tych analiz sformułowane w odpowiednich raportach zostały wdrożone, co pozwoliło na doskonalenie procesu dydaktycznego. Ocena tych działań jest też oceną skuteczności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. I tak np. konsekwencją analizy skuteczności systemu w zakresie oceny kadry akademickiej było wdrożenie Regulaminu wspierania działalności naukowo-badawczej oraz rozwoju kadr naukowo-dydaktycznych a także wprowadzenie do zasobów bibliotecznych aktualizowanej bazy danych o dorobku naukowym kadry akademickiej. Skuteczność tych działań w rozwoju naukowym kadry była podnoszona przez kadrę na spotkaniu z zespołem oceniającym.. Zespół oceniający zwraca uwagę na konieczność formułowania szczegółowych zaleceń prowadzących do doskonalenia procesu kształcenia.

1. Ocena – w pełni

2. *Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.*

3. Uzasadnienie

-W toku wizytacji zidentyfikowano udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie projektowania efektów kształcenia;

-System zapewnienia jakości kształcenia przewiduje procedury oceny monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia stanowiące istotny element wdrożonego w Uczelni systemu. Monitorowanie prowadzone jest na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania. Ponadto prawidłowo objęto proces dyplomowania nadzorem Komisji do Oceny Jakości Prac Dyplomowych, w tym określono kryteria dokonywanej oceny;

-W ramach WSZJK dokonuje się oceny przyjętych sposobów weryfikacji osiągniętych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć oraz zapobiega plagiatom. Sprawdzeniu podlegają stosowane formy realizacji i metody weryfikacji efektów kształcenia pod względem spójności i zgodności z określonymi i podanymi do wiadomości studentom w Kartach Modułu Kształcenia. W toku wizytacji wskazano przykłady modyfikacji stosowanych metod realizacji efektów kształcenia, które zazwyczaj uznaje się za właściwe;

-Z otrzymanych w toku wizytacji informacji wynika, iż na wizytowanym kierunku studiów nie potwierdzano efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów, procedurę objęto nadzorem

WSZJK;

- W zakresie wykorzystania wniosków z monitorowania losów zawodowych absolwentów podkreślić należy zobowiązanie Uczelni do prowadzenia badania pomimo zwolnienia z dotychczasowego obowiązku przez przepisy prawa. Absolwenci wizytowanego kierunku studiów zostali objęci pierwszym monitoringiem w 2015 roku, a zatem pozytywnie należy ocenić podjęte działania służące pozyskaniu ich opinii w zakresie oceny efektów kształcenia pod kątem ich przydatności na rynku pracy, które wykorzystano zmieniając profil kształcenia na praktyczny;

-Pozytywnie należy ocenić włączenie do systemu procedury oceny okresowej nauczycieli akademickich oraz oceny pracowników niebędących nauczycielami akademickimi, w tym Sekretariatu, których sposób dokonywania opiera się o jasne kryteria. Pozytywnie należy ocenić skuteczność narzędzi systemu w postaci hospitacji oraz potwierdzenie faktu, iż jednostka sprzyja podnoszeniu kwalifikacji, w tym zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego;

-Ocena jakości kadry realizującej proces kształcenia dokonywana przez studentów, jako aspekt wewnętrznego systemu zapewniania jakości realizowana jest w sposób kompleksowy i umożliwia regularne monitorowanie przez studentów jakości procesu dydaktycznego;

-W ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości określono narzędzie oceny zasobów materialnych oraz środków wsparcia studentów, na podstawie wyników badania niezbędne jest sformułowanie uwag i zaleceń;

-Przyjęte zasady gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia nie budzą zastrzeżeń, w ramach systemu wypracowano narzędzie umożliwiające ocenę działalności systemu w tym obszarze;

-Dostępność i aktualność informacji o programach studiów, zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach toku studiów jest śledzona i weryfikowana przez system, który czuwa nad właściwym zapewnieniem dostępu do aktualnych i obiektywnie przedstawionych informacji;

-Podejmowane działania świadczą o rzeczywistym monitoringu jakości kształcenia, właściwej analizie uzyskanych wyników oraz wprowadzania działań naprawczych.

W jednostce działa wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, w tworzenie i funkcjonowanie którego włączeni są studenci. Prowadzony jest system weryfikacji w postaci ankiet, a także monitoring karier zawodowych absolwentów. Wyniki ankiet oceniających pracę dydaktyczną są udostępniane studentom.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Technicznych działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na kierunku *ekonomia*. System uwzględnia ocenę projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, weryfikacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia, kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej, sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia, dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach.

4. Zalecenia

Należy dokonując oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia formułować wnioski prowadzące do doskonalenia procesu kształcenia, analizować skutki ich wdrożenia.

Należy zagwarantować w wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia zwrotność informacji między uczestnikami systemu,

- zaleca się systematyczne spotkania ze studentami w celu pozyskiwania ich opinii w zakresie, którego nie obejmuje proces ankietyzacji np. oceny pracy pracowników niebędących nauczycielami akademickimi, a także zagadnień związanych z systemem zapewnienia jakości kształcenia, bowiem nawiązanie bezpośredniej relacji zwiększy świadomość studentów i przekonanie, iż jako interesariusze wewnętrzni mają wpływ na jakość obsługi i oferowanego przez Uczelnię kształcenia;

- w zasadach *Tworzenie programów kształcenia* wskazane jest doprecyzowanie, iż zasięga się opinii interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Ponadto oprócz procesu tworzenia programu kształcenia

przedstawionego w powyższej procedurze warto w niej uwzględnić czynności podejmowane w ramach doskonalenia programu kształcenia;

- w przypadku kontynuacji przez Uczelnię badań w zakresie monitorowania losów zawodowych absolwentów rekomenduje się uwzględnianie w programie kształcenia wniosków odnoszących się do wizytowanego kierunku, gdyż uszczegółowienie danych oraz ich analiza dla kolejnych roczników absolwentów umożliwią reakcję jednostki w zakresie oceny jakości kształcenia i przydatności na rynku pracy kierunkowych efektów kształcenia, a także w większym zakresie niż dotychczas zapewni udział absolwentów w procesie projektowania efektów kształcenia;

- usprawnienia wymaga sposób opracowywania wyników z badania satysfakcji ze studiowania, bowiem wskazuje iż zalecenia i rekomendacje nie są formułowane, natomiast zróżnicowanie ocen w badaniu świadczy, iż pojawia się konieczność zidentyfikowania ich przyczyn, które umożliwią podjęcie stosownych działań doskonalących, zwłaszcza w zakresie poprawy warunków studiowania tj. bazy materialnej, przyjętego sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia oraz dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia;

- zaleca się sporządzanie okresowych sprawozdań z okresowej oceny funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, bowiem systematyczny przegląd wdrożonych procedur umożliwi przekazanie rekomendacji na wyższy poziom Uczelni oraz określenie zakresu działań doskonalących, ponadto pozwoli na rzetelną ocenę skuteczności jego działania.

Analiza SWOT

Uczelnia właściwie zidentyfikowała silne i słabe strony procesu dydaktycznego kierunku *ekonomia*. Wizytacja, w tym rozmowy z kadrami akademicką i władzami uczelni oraz studentami potwierdziły określone kierunki działań strategicznych uczelni.